"Marto, Marto, te îngrijeşti şi pentru multe te sileşti, ci un lucru trebuie; că Maria partea cea bună şi-a ales-o, care nu se va lua de la ea" (LUCA 10, 42)

credinţă
iubire
speranţă

PUNCTE CARDINALE

Anul IV,
Nr. 3/39
martie
1994

16 pagini - 200 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINA

Circulaţie în afara României : AUSTRIA, GERMANIA, FRANŢA, DANEMARCA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

RĂZVAN CODRESCU

EUROPENISM ŞI OCCIDENTALISM

DEMASCAREA UNEI CONFUZII

Despre *Europa* s-au spus multe, bune şi rele. Unii înţeleg prin ea o entitate spirituală, alţii doar una geografică. Pentru unii ea reprezintă "un model cultural" menit să catalizeze întreaga lume, pentru alţii doar un loc de perdiţie a spiritului, ce ar face bine să se deschidă spre înţelepciunea Orientului. Unii îi neagă realitatea de fapt, considerînd-o doar o convenţie ideală, alţii o afirmă exaltat, reducînd-o însă doar la dimensiunea ei occidentală.

Mai ales această ultimă reducţie este astăzi curentă, înlesnind confuzia între "europenism" şi "occidentalism". Deşi nelegitimă, pretenţia Apusului modern de a deţine monopolul europenismului este totuşi explicabilă, ca formă de orgoliu istoric. Ceea ce ni se pare mai greu de înţeles este uşurinţa ca să nu spunem iresponsabilitatea cu care Răsăritul însuşi, mai ales prin mediile sale intelectuale, tot mai nevertebrate, subscrie resemnat la această mistificare.

România bunăoară, ţară *europeană* prin aşezare, istorie, sînge, limbă, suflet şi credinţă, ar urma de-abia acum... "să intre în Europa"! Problema ar fi ca "Europa" să o primească... Dar "Europa", asimilată Occidentului, nu-i poate primi decît pe cei în care se recunoaşte ca atare. Aşa că nu ne-ar rămîne nouă, românilor, decît să ne "occidentalizăm" necondiţionat, renunţînd la specificul nostru "tribal". Asta, fireşte, *dacă vrem* să devenim "europeni"; dacă nu, rămînem... "asiatici"!

Putem noi primi o astfel de viziune a lucrurilor? Pentru a da un răspuns la această întrebare, credem că avem şi dreptul şi datoria de a ne mai pune alte cîteva. *În primul rînd*: ce este, de fapt, Europa? *În al doilea rînd*: mai este Occidentul actual atît de "european" pe cît se crede? Şi *în al treilea rînd*: putem noi *să devenim* ceea ce *nu sîntem*, adică occidentali?

Deocamdată vom încerca un răspuns la cea dintîi întrebare, spre a scoate pe cît posibil, "Europa" şi "europenismul" din indeterminarea actuală (pe fondul căreia a şi fost posibilă confiscarea *întregului* de către *o parte* a sa). Pe viitor vom încerca să răspundem şi la celelalte două întrebări, care nu sînt decît prelungiri ale celei dintîi.

***

Am mai invocat şi altădată, spre a înţelege mai bine structura în acelaşi timp unitară şi diversă a Europei creştine, parabola evanghelică a Martei şi Mariei. Prin cele două *surori* pare a se prefigura viitorul spiritual al lumii creştine. În Maria avem parcă icoana Răsăritului ortodox, iar în Marta pe aceea a Apusului catolic[1]. Iisus le iubeşte deopotrivă (IOAN 11, 5), după cum şi ele deopotrivă Îl primesc, dar asta nu-L împiedică să le judece cu blîndeţe, apărînd-o pe Maria de neînţelegerea Martei, aşa cum o va apăra şi de neînţelegerea lui Iuda.

"Şi pe cînd mergeau ei, El a intrat într-un sat. Iar o femeie cu numele Marta L-a primit în casa ei. Şi ea avea o soră ce se chema Maria, care, aşezîndu-se la picioarele Domnului, Îi asculta cuvîntul. Iar Marta se silea cu multă slujire şi, apropiindu-se, a zis: Doamne, oare nu socoteşti că sora mea m-a lăsat să slujesc singură? Spune-i deci să mă ajute. Şi răspunzînd, Domnul i-a zis: Marto, Marto, te îngrijeşti şi pentru multe te sileşti, ci un lucru trebuie; că Maria partea cea bună şi-a ales-o, care nu se va lua de la ea" (LUCA 10, 38-42).

Marta se străduieşte să-L "omenească" pe Iisus, după legile curente ale ospeţiei. Silinţa ei, deşi admirabilă, se consumă în afară, pe planul material, printre "blidele" lumii acesteia. I-a intrat în casă Învăţătorul şi ea Îl întîmpină gospodăreşte: "Şi I-au făcut acolo cină; şi Marta slujea" (IOAN 12,2). Maria, spre indignarea Martei, care *nu-şi mai vede capul de treburi* (cît de sugestivă este această vorbă românească!), stă la picioarele Domnului şi-I soarbe învăţătura. Cînd Marta îşi formulează reproşul la adresa surorii sale, pe care o socoteşte leneşă şi delăsătoare, Iisus îi amendează obtuzitatea gospodărească, sugerîndu-i simplu (nu acuzînd-o, ci doar dojenind-o) justa ierarhie a valorilor: cele spirituale netrecătoare ("care nu se vor lua de la ea") stau înaintea celor materiale şi trecătoare (la care mai degrabă se cuvine a renunţa). "Ci un lucru trebuie" ne aduce aminte de acel "căutaţi mai întîi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui, iar toate celelalte vi se vor adăuga vouă" din Predica de pe Munte (MATEI 6, 31-33).

Această Marie smerită, tăcută şi contemplativă este şi aceea care "L-a uns cu mir pe Domnul şi I-a şters picioarele cu părul capului ei", cum ne încredinţează Evanghelistul Ioan (11, 2)[2]. Iisus o apără şi faţă de Iuda cel cîrtitor (întruchipare a suficienţei şi

(continuare în pag.2)

Sandro Botticelli - Primăvara - Cele trei graţii

SONET

Femei frumoase, pîrgă a veacului de-aramă,
nemîntuită fire-ar lumina făr'de voi,
căci ce folos din bezne făptura s-o desfoi
de n-aţi albi sub ele, năframă cu năframă?

Blestem să fie danţul atîtor sfere moi
cînd dragostea din straie alene vă deshamă?
Şi mlădierea gleznei cu subţirimi de lamă
aşa de greu s-atîrne în cumpăna de-apoi?

De ni se trage moartea din limbă despicată,
au trupul nu-i din darul cuvîntului dintîi?
În coasta răzleţită nu-i taina lumii toată?
De v-a muşcat aievea cel şarpe de călcîi,
tot voi zdrobi-veţi capul vrăjmaşului odată,
femei frumoase, ruguri cu izuri de tămîi...

LEGENDE VII: Grupul DABIJA pag.4

REEDUCAREA DE LA AIUD pag.6

ÎNDEMN LA VEGHERE pag.9

EVREII ÎN ROMÂNIA pag.13

EUROPENISM ŞI OCCIDENTALISM

(urmare din pag.1)

prefăcătoriei iudaice - id.,12, 6), tîlcuind semnificaţia adîncă a gestului ei: "Las-o, că pe ziua îngropării Mele l-a păstrat; că pe săraci îi aveţi pururea cu voi, dar pe Mine nu Mă aveţi pururea" (ibid.,12, 7-8; a se vedea şi MATEI 26, 10-13 sau MARCU 14, 6-9).

În pragul învierii lui Lazăr firea celor două femei iese şi mai bine la iveală. Amîndouă îşi iubesc fratele şi sînt afectate de moartea lui. Amîndouă îşi mărturisesc credinţa în Iisus cu aceleaşi cuvinte: "Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit!" (IOAN 11, 21 - pentru Marta şi 11, 32 - pentru Maria). Marta este, negreşit, corectă şi responsabilă, dar suferinţa ei se arată rece şi discursivă. Maria şade acasă şi plînge, în aşteptarea lui Iisus. Marta îşi reprimă lacrimile şi fuge să-L întîmpine, mai înainte ca El să intre în sat. Ioan ne redă lungul dialog dintre ea şi Iisus; e nerăbdătoare, oarecum circumspectă ("Ştiu că va învia la înviere, în ziua de apoi") şi raţionalist-pozitivistă ("Doamne, de acum miroase, că e a patra zi..."), atrăgîndu-şi o nouă dojană din partea lui Iisus ("Nu ţi-am spus că dacă vei crede, vei vedea slava lui Dumnezeu?!"). În urmă, la insistenţele Martei, vine şi Maria, cu suferinţa ei fierbinte şi tăcută. Nu poate spune, printre lacrimi şi suspine, decît atît: "Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit"... Atît de mare şi de adîncă e sfîşierea Mariei că Domnul Însuşi se cutremură văzînd-o: "Atunci Iisus... a suspinat cu duhul şi S-a tulburat întru Sine", ba chiar "a lăcrimat" (IOAN 11, 33-35). Credinţa simplă, smerenia, iubirea înlăcrimată ("darul lacrimilor") sînt taina Mariei, consfinţită de Hristos. Marta e energică, dar lipsită de adîncime. Cuminecarea prin lacrimi nu-i este dată. Suferinţa ei nu pîrjoleşte, ci mai degrabă îngheaţă...

Sînt două spirite diferite de raportare atît la lume, cît şi la Dumnezeu. Cu toate acestea, fac parte din aceeaşi *familie* şi locuiesc în aceeaşi *casă*. Poartă amîndouă grija fratelui lor şi îşi pun amîndouă nădejdea în Hristos. Iar Hristos le iubeşte deopotrivă, deşi este mai favorabil spiritului Mariei decît spiritului Martei.

Maria ilustrează tipul vieţii contemplative, Marta pe acela al vieţii active. În Maria primează spiritualul, eternul; în Marta primează istoricul, lumescul. În faţa lui Dumnezeu Maria stă cu lacrima şi cu mirul, pe cînd Marta cu blidul şi cu vorba. Dar Dumnezeu le învăluie în iubire, lăsîndu-Se slujit de fiecare în felul său, îngăduitor faţă de diversitatea umanului. Şi pînă la urmă Marta şi Maria devin *una* în Hristos, iar credinţa şi rugăciunile lor mijlocesc şi pentru Lazăr, fratele mort, ce va fi înviat şi va cina împreună cu Domnul (IOAN 12, 2).

***

Etnic şi lingvistic, Europa este lumea indo-europeană cuprinsă geograficeşte între Marea Neagră şi Oceanul Atlantic (pe axa est-vest), între Marea Nordului şi Marea Mediterană (pe axa nord-sud), cu unele variaţii geo-politice spre sud-est (dar nu mai departe de Urali şi de Asia Mică). Cultural, Europa este rezultatul sintezei istorice dintre diferitele straturi arhaice indo-europene şi tradiţia dominantă greco-latină de mai tîrziu. Religios, ea poartă pecetea creştinismului, unificator, dar nu uniformizator. Franţa, bunăoară, este europeană prin rădăcinile sale ariene, prin sinteza galo-romană şi prin creştinism. România este la fel de europeană, prin aceleaşi rădăcini ariene, prin sinteza traco-romană şi prin creştinism. Faptul că Franţa şi România aparţin şi geografic spaţiului continental este pînă la urmă aspectul cel mai puţin relevant. În orice caz, nimic nu ne îndreptăţeşte, istoric vorbind, să o considerăm pe una "mai europeană" decît cealaltă.

Există, prin urmare, trei note distinctive ale europenismului: **1**. originea etno-lingvistică ariană (îndepărtata frăţie de sînge şi limbă); **2**. moştenirea comună a antichităţii clasice (frăţie culturală) şi **3**. tradiţia comună a creştinismului (frăţie moral religioasă).[3]

Totuşi, înlăuntrul acestui organism european, dincolo de notele specifice strict naţionale, se pot identifica, sincronic şi diacronic, două arii spirituale mai largi: *Răsăritul* (mai *contemplativ*, dominat prioritar de tradiţia *culturii greceşti* şi cristalizat religios în *ortodoxie*) şi *Apusul* (mai *activist*, dominat prioritar de tradiţia *civilizaţiei romane* şi cristalizat religios în *catolicism* şi în mult mai tîrziul *protestantism* germanic)[4].

Lumea răsăriteană şi lumea apuseană, aparţinînd aceleiaşi *familii* europene, sînt "surori" şi locuiesc într-o singură "casă". Dar, precum Marta şi Maria, ele au firi deosebite, valorificînd în chip propriu aceeaşi tradiţie istorică şi religioasă. Răsăritul, lumea Mariei, are vocaţia interiorizării, a contemplaţiei, mergînd pînă la sfidarea istoriei şi a civilizaţiei materiale. De aceea, poate, tipul uman exemplar al acestei lumi a fost odinioară SFÎNTUL. Apusul, lumea Martei, are vocaţia exteriorizării prin faptă, a activismului istoric, de unde "splendorile" terestre ale unei civilizaţii ce riscă despiritualizarea. Nu întîmplător tipul uman exemplar al acestei lumi a fost odinioară CAVALERUL. Răsăritul este lumea eroismului lăuntric, Apusul este lumea eroismului exterior. Şi unul şi celălalt au măreţia lor cîtă vreme ies în întîmpinarea lui Dumnezeu, cu nădejdea aceleiaşi Învieri. Cînd uită însă de Dumnezeu, amîndouă se învrăjbesc pînă la a-şi uita rudenia şi menirea. Atunci pînă şi virtuţile lor riscă să devină defecte (pot exista şi "un infern al faptei" şi "un infern al ne-faptei"), iar Lazăr rămîne să putrezească în mormînt...

În concluzie, europenismul - sinteză complexă[5] - nu este nici monopolul Apusului, nici monopolul Răsăritului. Europenismul este *numitorul nostru comun*, purtînd pecetea milenară a crucii lui Hristos; problema "orientalizării" Apusului sau a "occidentalizării" Răsăritului este falsă. Apusul şi Răsăritul au fost, sînt şi trebuie să rămînă două valori complementare, asigurînd *dinamica internă* a europenismului, la care ne vom referi cu alt prilej.

NOTE :

1 Ar fi destule temeiuri să vedem şi în *fratele* lor, Lazăr, cel "mort de patru zile" ("învechit în păcate", tîlcuia Sf.Antim Ivireanul) şi înviat de Iisus la rugămintea *surorilor* lui, o icoană a Nordului protestant, "mort" duhovniceşte, dar încă pasibil de înviere, prin mila lui Dumnezeu. Ştim însă că, privind lucrurile istoric, protestantismul este mădularul bolnav al catolicismului, radicalizarea erorilor spirituale ale Apusului. Catolicismul şi protestantismul ţin de *aceeaşi mentalitate* şi astfel coexistă mulţumitor în Occidentul actual (şi în istoria evanghelică Marta se arată, pe plan familial, mai apropiată de Lazăr decît Maria).

2 Episodul acesta este destul de controversat. N-ar fi exclus să fie vorba de două evenimente care s-au suprapus în memoria contemporanilor. Faptul s-a petrecut în părţile Betaniei: în casa lui Simon Leprosul (după Matei şi Marcu), în casa unui fariseu nenominalizat (după Luca), în casa Martei şi-a Mariei (după Ioan). "Sinopticele" vorbesc vag despre "o femeie" ("păcătoasă", după Luca); numai Ioan îi dă identitate precisă (11, 2; 12, 3). Tot el precizează că dezacordul cu gestul femeii, socotit risipă nebunească, a fost formulat de Iuda (12, 4-6). Se poate avansa următoarea ipoteză: Matei a relatat cel dintîi episodul în scris, în versiunea originară, aramaică, a Evangheliei sale, însă într-un mod aproximativ. Marcu l-a preluat fidel în Evanghelia sa (scrisă ulterior, direct în greceşte). Mai tîrziu, Matei însuşi îşi va traduce scrierea în greceşte. Confruntînd cele două texte, constatăm cvasi-identitatea lor: mai mult ca sigur, avem de-a face cu două traduceri separate, în greceşte, ale vechiului text aramaic. În ce-l priveşte pe Luca, el pare a topi la un loc două întîmplări asemănătoare, despre care avea doar o cunoştinţă indirectă. Ioan, care scrie mult mai tîrziu, cunoscînd bine "sinopticele", caută să restabilească adevărul, la care s-ar putea să fi fost chiar martor ocular. Insistenţa asupra episodului, precum şi noutatea şi precizia amănuntelor, ne indică intenţia sa de a-şi îndrepta şi completa predecesorii. Ioan pare, de altfel, să cunoască foarte bine familia lui Lazăr şi împrejurările morţii şi învierii lui. Să nu uităm că Ioan a fost ucenicul cel mai apropiat al lui Iisus şi n-a lipsit de la nici unul dintre evenimentele majore relatate în Evanghelii. Prin urmare, credem că trebuie să-l urmăm pe Ioan, mai ales că acest gest al Mariei se leagă foarte bine de toate celelalte lucruri pe care le ştim despre ea.

3 Spaţiul geografic poate fi variabil, iar denumirea lui arbitrară. Adevăratul europenism se defineşte istoric, lingvistic şi spiritual, iar nu geografic, politic sau economic.

4 A se vedea şi Nota 1. De pildă: Don Quijote (expresie literară a catolicismului) şi Faust (expresie literară a protestantismului) sînt caracterizaţi deopotrivă de neliniştea acţiunii, în ţarcul terestru al lui "aici" şi "acum". Ei se cheltuiesc în afară, cu spiritul "gospodăresc" al Martei, preocupaţi de îmbunătăţirea imanentă a lumii, iar nu de transcenderea ei. Nu e de mirare că primul sfîrşeşte într-un banal "desengaño", iar cel de-al doilea în asanarea unei mlaştini...

5 A se vedea, între altele, excelentul eseu al lui Nichifor Crainic, *Ortodoxie şi clasicism*, publicat şi în revista "Puncte Cardinale" (oct.-dec.1993).

REDACŢIONALE

Dintr-o regretabilă omisiune, în numărul din februarie al Punctelor Cardinale (nr. 38/94), articolul **Dacă "lupta continuă", România n-a murit!** *a fost publicat fără a menţiona numele autorului,* **Dl. Ioan Nedelea** *- **profesor de religie la Liceul Pedagogic din Bucureşti**. Făcând cuvenita îndreptare, cerem scuze autorului.*

COLEGIUL DE REDACŢIE

Întrucât, începând cu luna martie a.c. Filiala AFDPR Argeş şi Filiala AFDPR Galaţi nu vor mai face oficiul de a distribui publicaţia PUNCTE CARDINALE, îi rugăm pe cititorii care doresc să primească în continuare revista, să se aboneze individual, comunicând, printr-o carte poştală, adresa la care doresc să primească publicaţia.

Costul abonamentului la publicaţia PUNCTE CARDINALE pentru trimestrul II 1994 este de 750 lei, sumă în care sunt incluse şi taxele de expediţie.

ÎN ATENŢIA CITITORILOR,

Cititorii PUNCTELOR CARDINALE din Occident care nu au achitat încă abonamentul pentru anul în curs, *sunt insistent rugaţi să nu folosească calea indicată în numărul din decembrie 1993, respectiv virament într-un cont al BĂNCII CREDITULUI ROMÂNESC.*

Această cale s-a dovedit a fi extrem de păgubitoare pentru resursele financiare destul de şubrede ale publicaţiei noastre şi nespus de profitabile pentru instituţia bancară care ne-a pus contul la dispoziţie, datorită comisionului pe care-l percepe pentru operaţiile efectuate.

Pentru plata abonamentului, în cazul în care acesta nu poate fi trimis direct pe adresa: *Gabriel Constantinescu, Calea Dumbrăvii nr. 109, 2400, Sibiu - România*, vom indica numele şi adresa unei persoane din Germania care a avut bunăvoinţa să-şi ofere serviciile pentru colectarea abonamentelor, precum şi contul în care pot fi expediate sumele pentru abonament.

REDACŢIA

Profiluri lirice Flora Crăcea Jianu

Doamna Flora Crăcea este de origine macedo-română (născută în Bulgaria). A făcut studii filosofice şi filologice, în ţară şi la Paris. În Bulgaria l-a cunoscut pe teologul Nicolae Crăcea, pe atunci refugiat politic legionar, cel rămas până azi, în ciuda grelelor încercări ale istoriei, o pildă de românism misionar şi de rectitudine creştină. Cei doi se căsătoresc şi înfruntă împreună prigoanele, exilul (în Germania şi Italia), închisorile comuniste (d-na Florea Crăcea a refuzat să divorţeze, cum îi sugerau organele de Securitate, atunci când soţul domniei sale, revenit în ţară în 1946, a fost arestat ca duşman al regimului bolşevic). Cei doi soţi, astăzi septuagenari, trăiesc în Bucureşti, luminaţi şi acum de credinţa şi idealurile nepervertite ale tinereţii, ca nişte vrednici şi lucizi mărturisitori.

În presa românească postcomunistă d-na Florea Crăcea a fost prezentă în mai multe rânduri (fie sub semnătura Flora Crăcea Jianu, fie sub pseudonimul Andrada Popescu). Domnia-sa este autoarea unor pagini foarte pertinente despre regretatul Petre Ţuţea ("Socrate al nostru"), ca şi despre "apostatul" Emil Cioran (la afirmaţia dezonorantă a acestuia că românii macedoneni ar fi "nişte dezrădăcinaţi care alcătuiau mahalaua României", d-na Crăcea răspunde: "Noi, românii macedoneni, suntem oameni de munte; nu am trăit în aşezări citadine compacte şi mentalitatea, precum şi denumirea însăşi de <<mahala>> ne sunt străine. <<Dezrădăcinaţi>> - da! Căci ne-am părăsit [în special după primul război mondial - n.n.] vetrele şi mormintele şi rosturile, ca să venim în România, mînaţi de instinctul berzelor şi al cocorilor care se întorc la cuib, de unde fusesem nevoiţi să plecăm după năvălirea barbarilor. Pecând dumneavoastră aţi plecat în 1938, mînat de un instinct asemănător cu al şobolanilor, care părăsesc corabia înainte de a se scufunda. Nu mă refer la cei plecaţi sub urgia prigoanei, mai târziu, ci la dumneavoastră, Emil Cioran, regele paradoxurilor, el însuşi un paradox").

Versurile pe care le reproducem aici, scrise deliberat fără artificii estetice ("Nu mai caut cuvinte răsunătoare.../Scriu cum vorbesc şi vorbesc cum gândesc, / cum curge apa şi cum arde focul, / fără vicleşug..."), au mai apărut şi-n meritoasa antologie *Poeţi după gratii* (Vol.2, 1993), coordonată de d-l Constantin Aurel Dragodan, sub egida A.F.D.P.R.

Mlaştina deznădejdii

S-au stins toate stelele;
firmamentul s-a întins peste pământ
zdrenţuit şi moale ca steagul unui învins.

Dar eu nu vreau să cad înfrântă,
căci steaua mea purtat-o-am între palme
şi ferit-o-am de vânt
ca pe o lumânare de Înviere,
pururea!

Din întunericul pâclos,
ca un felinar pe drum de ţară,
ea mă va scoate.

Şi de la steaua mea vor lua lumină
şi cei ce au pierdut-o;
timid scânteile noastre vor învia toate
pe pulpana lui Dumnezeu
şi vor prinde să cânte.

Căci niciodată, nici în cel mai crunt întuneric,
nu ne-am lepădat de El.

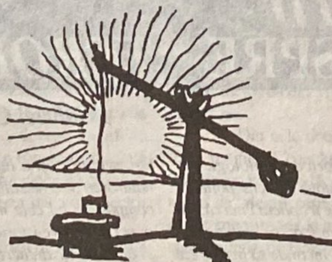
(1961)

Către generaţia viitoare

Nu mai caut cuvinte răsunătoare,
doar dacă-mi vin din întâmplare...
Orice poză mă răneşte, orice făţuială mă doare
ca o zgârietură usturătoare...

Scriu cum vorbesc şi vorbesc cum gândesc,
cum curge apa şi cum arde focul,
fără vicleşug. Dintre toţi oamenii
cel mai iubit îmi este Diogene!

Primeşte-mă aşa cum sunt, o, generaţie viitoare,
căreia ţi-am împletit cununa de lauri
din cununa noastră de spini
şi te-am hrănit cu viaţa noastră
cum îşi hrănesc pelicanii puii!

Eli, Eli, Lama Sabahtani...

Cu carnea zdrenţuită pe oase,
cu mâini şi picioare arzând,
fără să gem - aşa am atins
înălţimile Tale!

Prin cutremurul ce m-a cuprins,
prin norul ce s-a închegat ca un inel
în jurul piscului Tău,
prin toate rănile pe care mi le-am simţit
dogorite ca de un soare bun,
am înţeles că dincolo de toate stă ascunsă
Faţa Ta!

Mi-am tras zăbranic peste ochi
şi mi s-au îndoit genunchii,
căci Tu erai acolo!

Doamne, din genunchi nu mă voi scula
până ce nu-ţi vei reântoarce Faţa către noi,
până ce nu voi simţi Mâna Ta
pe creştetul meu,
în semn de binecuvântată iertare
pentru cei uitaţi ai Tăi!

Vremea s-a oprit din mers.
Îngenuncheată aştept, "tot aştept"...
O, apele moarte ale răbdării
cine le va măsura?!

Soarele s-a ridicat de după deal
şi a coborât după altul, de mii de ori...
Pomii înverzesc, dau în floare,
leagă, pleşuvesc...
Ciutele nasc, puii cresc
şi îmbătrânesc şi ei,
ci eu stau mereu în genunchi
şi aştept.

Din negurile dese
am tors cu degete subţiri -
un an? un secol? zece?... nu mai ştiu -
ci caier alb e părul meu de-acum...

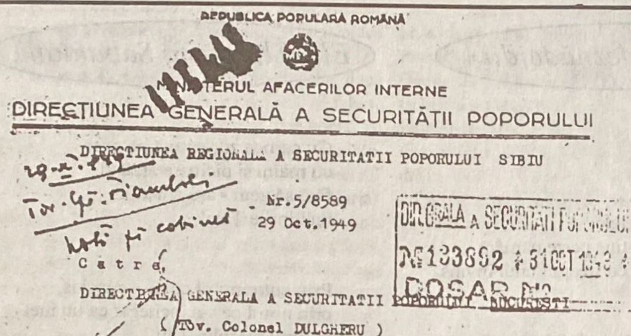
Mâinile, ca rădăcini cu vine tari,
nu s-au mai despletit una de alta,
genunchii îmi făcură scoarţă groasă
de-a pietrei muşcătură-ndelungată.

Nimic nu mă mai doare;
toate rănile mi-au adormit
sau toată sunt o rană...
Doamne, mă simt grăuntele Tău de muştar
care vrea să rodească pentru alţii,
căci Tu m-ai făcut să cunosc Infinitul
stând în genunchi,
în apele moarte ale răbdării!
Ci mila Ta eu o aştept
pentru întreaga-Ţi moştenire.

(1962)

Grupul maior DABIJA - Rezistența armată anticomunistă de la Muntele Mare

Neamule fără noroc,
pururi sub furtună,
flinta mea cu plumbi de foc
nu te mai răzbună
Radu Gyr

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

DIRECȚIUNEA GENERALĂ A SECURITĂȚII POPORULUI

DIRECTIUNEA REGIONALA A SECURITATII POPORULUI SIBIU

Nr.5/8589
29 Oct.1949

C a t r e,

DIRECTIUNEA GENERALA A SECURITATII POPORULUI BUCURESTI

(Tov. Colonel DULGHERU)

OBIECT

Se raporteaza executarea condamnari la moarte a celor 7 condamnati din lotul DABIJA.-

Raportam ca in dimineața zilei de 28 Octombrie 1949, in urma respingerii cererilor de gratiere a celor 7 condamnati la moarte din lotul DABIJA şi anume : DABIJA NICOLAE, ONEA TITUS, SCRIDON IOAN, OPRITA GHEORGHE, MIHALTAN TRAIAN, RATIU AUGUSTIN şi BOLFEA SILVESTRU, susnumitii au fost ridicati din Penitenciar la orele 4,30 fara a li se spune motivul şi au fost transportati de organele noastre, la locul executiei.

La orele 5 au fost asezati in linie condamnatii DABIJA NICOLAE şi SCRIDON IOAN, carora li s'a citit degradarea, primul din gradul de Maior de rezerva iar al doilea din gradul de Plutonier de rezerva.

Dupa aceea au fost asezati in linie si ceilalti condamnati, iar procurorul militar le-a facut cunoscuta respingerea cererii de gratiere si ca in consecinta condamnarea la moarte a ramas definitiva.

Dupa aceasta condamnatii au fost legati la ochi in care moment DABIJA s'a exprimat ca el nu vrea sa fie legat la ochi, fara a i se indeplini aceasta dorinta. Au fost asezati pe locul executiei si inainte de deschiderea focului condamnatii au inceput pe rand sa-si manifeste prin anumite exprimari, astfel : Condamnatul MIHALTAN TRAIAN a spus: "Cu aceeasi moneta va vom plati BOLFEA SILVESTRU a spus:"Doamne ajuta" iar DABIJA NICOLAE a strigat : "traiasca Romania".

A urmat apoi impuscarea lor, dupa care doctorul legist a confirmat moartea, tuturor celor 7 executati.

- 2 -

Atat Tov. Lt. Colonel care a citit degradarea celor doi condamnati cat si Procurorul, au avut o atitudine demna.

Plutonul de executie s'a comportat conform instructiunilor primite dela comandantul de ploton, care dupa executie a spus ostasilor : "Tovarasi ne-am indeplinit datoria fata de clasa muncitoare".

Cadavrele celor 7 au fost transportate dela locul executiei si au fost ingropate de catre organele de militie si Securitate sub supravegherea directa a noastra.

Executia celor 7 a decurs in ordine, asistentii fiind Comandanti militari din Sibiu, avocatii aparatori si membrii din Biroul Judetenei P.M.R. Sibiu.

Paza a fost in tot timpul asigurata de catre organele noastre, ajutate de catre organele de militie.

LT.COLONEL DE SECURITATE
Gh. Craciun

LT. DE SECURITATE
V. Nistor

Maiorul Nicolae Dabija a înțeles, mai înainte ca mulți alții, că neamurile au datoria sfântă să lupte pentru existența şi libertatea lor când vrăjmaşii le pun în primejdie ființa.

În fața Molohului comunist care amenința să ne desființeze ca neam, n-a pregetat. I-a adunat în jurul său pe cei care puneau ființa neamului mai presus decât propria lor viață, au pus mâna pe arme şi au înscris în Cartea Sfântă a Neamului Românesc pagina nepieritoare a luptelor de la Muntele Mare.

Vânduți ca Hristos de un Iuda, au căzut în mâinile Securității şi şapte dintre luptători au fost condamnați la moarte. Executați pe întuneric - asasinii se tem de lumina zilei - au fost azvârliți ca nişte câini într-o groapă comună din Dumbrava Sibiului.

Dumnezeu a rânduit însă ca, după o jumătate de veac, locul unde s-a săvârşit asasinatul să fie descoperit. Osemintele au fost deshumate, urmând să li se facă înmormântarea creştinească de care nu au avut parte.

ONEA TITUS - 24 ani
Student în anul IV la Facultatea de Medicină din Cluj

Maiorul NICOLAE DABIJA - 42 ani
Cavaler al Ordinului Mihai Viteazul
şi decorat cu Crucea de Fier pentru acte de bravură în
RĂZBOIUL ANTICOMUNIST 1941-1944

RAȚIU AUGUSTIN - 26 ani
Plugar din Com. Sărmăşel Jud. Cluj

NOTATII DESPRE "TERORISM"

Gabriel Constantinescu

Propaganda de partid şi presa timpului, aservită organelor de propagandă comunistă, au înfierat, în termeni de o duritate extremă, toate acțiunile de opoziție activă la procesul de instaurare a comunismului în România. Dar cele mai aspre invective au fost proferate la adresa celor care au ales calea luptei armate împotriva cancerului comunist care cuprindea Țara. Pentru aceştia, s-a considerat că denumirea de "**terorişti**" era prea blândă şi, în plus, implica o oarecare aureolă de eroism. De aceea, eticheta de "**terorişti**", aplicată luptătorilor din rezistența armată, a fost completată cu calificativele de "**bandiți**" şi "**ucigaşi**".

"Şi totuşi, noi nu am fost terorişti. Originea istorică şi filologică a cuvântului ***teroare*** *- luată în sens politic - dovedeşte că el nu poate fi aplicat unui război revoluționar de eliberare. Căci o revoluție, sau un război revoluționar, nu tinde să instaureze frica. Obiectivul său este să răstoarne un regim şi să pună altul în loc. În realitate, noi eram cei care aveam drept țintă să înlăturăm* ***terorismul****, iar esența însăşi a luptei noastre consta din hotărârea de a ne elibera poporul de unul din complexele lui cele mai nocive: teama. Din punct de vedere istoric, noi nu eram terorişti, ci dimpotrivă, antiterorişti".*

Citatul de mai sus, aplicabil, în aceeaşi măsură, tuturor mişcărilor de eliberare națională de sub teroarea exercitată de un regim de ocupație, sau de un sistem politic impus cu forța, este extras din lucrarea lui **Menachem Begin** - REVOLTA (Ed."DAB", Iaşi 1993).

Autorul, înainte de a fi devenit primul ministru al Statului Israel şi laureat al Premiului Nobel pentru Pace (1978), a fost conducătorul organizației subversive "**Irgun Zwei Leumi**" (Organizația Militară Națională). O organizație care, începând cu anul 1943 până la 14 mai 1948, când şi-a văzut strădaniile şi sacrificiile încununate de succes prin întemeierea Statului Israel, s-a distins prin nenumărate "*acte teroriste*", îndreptate împotriva administrației şi trupelor de ocupație britanice din Palestina, acțiuni soldate cu nenumărate pierderi de vieți omeneşti de ambele părți.

Am făcut aceste referiri şi precizări pentru a sublinia faptul că nu sutelor de mii de români, care, după ocuparea Țării de Armata Roşie şi instaurarea dictaturii comuniste, s-au organizat în grupuri subversive, trebuie să li se pună stigmatul de "**terorism**", ci celor care au determinat un popor paşnic, dar iubitor de libertate, să intre în ilegalitate - regimului comunist şi, în primul rând, aparatului său de represiune, **Securitatea**.

Şi ca o consecință firească a caracterului "**terorist**" al regimului de dictatură care a dăinuit în România aproape o jumătate de veac, caracter pe care actuala Putere îl recunoaşte nemărturisit prin strădaniile, din păcate neîmplinite, de a fi expresia politică a unui "**stat de drept**", următoarele afirmații sunt adevăruri de neclintit.

Acte de terorism au fost acțiunile de hăituire a patrioților, arestarea lor şi schingiuirile la care au fost supuşi în hrubele Securității.

(continuare în pag.5)

TEMEI DE SPERANȚĂ

Campania electorală ce a precedat alegerile din Basarabia, de la sfârșitul lunii februarie, nu s-a deosebit cu nimic, în esența ei, de campaniile electorale și de alegerile desfășurate în România în 1990 și 1992. În ambele cazuri a fost vorba de campanii și alegeri desfășurate în condiții de "**normalitate precară**", sintagmă eufemistică, în spatele căreia se ascunde realitatea: **o stare de anormalitate structurală, rezultată din jumătatea de veac de regim comunist și din cele, aproape, două secole de stăpânire ruso-bolșevică**.

În Basarabia, ca și în România, la urne a fost chemat un electorat lipsit de deprinderea exercițiului civic și politic în actul exprimării dreptului de vot. În ambele cazuri, opțiunea electorală a fost aceea a unui corp electoral scindat, dar nu ca urmare a unor autentice divergențe de opinii politice, ci consecință a ignoranței și dezorientării, a apatiei și manipulărilor practicate de către actualii conducători care, prin propagandă populistă și intimidare, prin amenințări și zvonuri false despre pericolul pe care-l reprezintă România pentru "**independența și suveranitatea**" Moldovei, nu urmăreau, în fond, altceva decât păstrarea propriilor privilegii și, nu în ultimul rând, executarea unor dispoziții și instrucțiuni de la Moscova de care sunt legați ombilical ca agenți, moșteniți de actualul guvern al Rusiei de la KGB.

Pentru scrutinul de la sfârșitul lunii februarie din Basarabia, actualii conducători ai autorităților de la Chișinău - **continuatori ai tradiției și concepțiilor comuniste** - A.Sangheli, P.Lucinschi etc. au candidat pe listele Partidului Democrat Agrar, partid politic care și-a axat programul electoral și propaganda pe trei obiective: a)conservarea structurilor colhoznice (colhozurile fiind "**expresie a agriculturii avansate**") b)aderarea Moldovei la Comunitatea Statelor Independente, de fapt transformarea Basarabiei într-o gubernie rusească, și c)schimbarea imnului de stat al Republicii Moldova -**Deșteaptă-te Române**- deoarece este identic cu cel al României.

Desigur, victoria obținută în alegerile de la 27 februarie de Partidul Democrat Agrar, de Partidul Socialist și Mișcarea Edinstvo - reprezentanții populației rusofone - a însemnat o lovitură puternică pentru Opoziție care, dezbinată fiind, nu a reușit să adune decât o cincime din sufragii. Dar, în pofida acestei înfrângeri, există un element încurajator, dătător de speranță: **teama de ideea de Unire**. O teamă care-i obsedează, până la isterie, pe adepții rusificării Basarabiei. O teamă pe care nu sunt în stare să o ascundă și care îi împinge la atitudini și acte necugetate, toate având același numitor comun: **antiromânismul**.

> ***"... aș dori conciliere pentru românii de pretutindeni. Să așezăm Țara și să nu ne supărăm pe așa-zisul amestec în treburile altui stat. Eu, dacă am să mai am zile, am să mă amestec mereu. Aș dori ca și toți românii de dincolo de Prut și conducerea Țării să se amestece în treburile noastre, pentru că avem unul și același stat. Hotarul de la Prut nu este un hotar, este o rușine a noastră".***
>
> ***ILIE ILAȘCU ("ȚARA", 23 nov.1993)***

În acest context trebuie menționată ultima aberație susținută de conducătorii de la Chișinău: limba vorbită de populația din Republica Moldova nu ar fi limba română, ci o limbă aparte, de sine stătătoare, "*independentă*", **limba moldovenească**. Caracterul aberant al unei atari afirmații rezultă și din faptul că, deși obiectivul urmărit de conducerea Uniunii Sovietice prin crearea unei Republici Moldovenești a fost, în perspectivă, realizarea unei "Moldove Mari" prin înghițirea Moldovei românești, lingviștii sovietici nu au avut curajul să meargă atât de departe ca "**lingvistul moldovean Mircea Snegur**". În ediția din 1955, "Balșaja Sovetskaja Enciklopedia" constatăm că "limba moldovenească este extraordinar de apropiată de dialectul moldovenesc al limbii române care se vorbește în Moldova din Republica Populară Română dintre Prut și Carpați".

Se pare însă că dl.Mircea Snegur nu știe mult mai multe lucruri. Nu știe că încă din secolul XII cronicarul german Rudolf de Ems preciza că românii se deosebesc de vecinii lor prin limba pe care o vorbesc. Nu știe spusele lui Grigore Ureche care afirmă că "*Rumânii, câți se află lăcuitori la Țara Ungurească și la Ardeal și Maramureș, de la un loc sunt cu moldovenii și toți de la Râm ne tragem*". Nu știe ce afirmă Școala Ardeleană, nu știe ce susține istoricul Adolf Armbruster în lucrarea "Romanitatea Românilor" și se pare că nu cunoaște nici lucrarea lingvistului italian Carlo Tagliavini care numai de "unionism" nu poate fi suspectat, dar care în lucrarea "**Originile limbilor neolatine - Introducere în filologia romanică**", Buc.1977 afirma: "*pretinsa limbă moldovenească nu este de fapt decât româna literară, scrisă cu un alfabet rusesc ușor modificat (adică în chirilice moderne, diferite de chirilicele vechi din paleoslavă, folosite timp de mai multe secole de toți românii) cu unele concesii în favoarea unor forme dialectale moldovenești, cunoscute de altfel și în interiorul granițelor României*". **Singurul lucru pe care-l știe bine dl.Snegur este faptul că Moldova nu trebuie să se unească cu România!**

Conturarea clară, în Basarabia, a celor două poziții, "unionismul" și "antiunionismul", deși este un temei de speranță, speranța nu trebuie să fie exagerată. Expansionismul rusesc este consecința faptului că Rusia este o țară fără hotare naturale. Ea este ca o apă fără maluri, gata să se reverse ori de câte ori împrejurările istorice îi îngăduie. Și să nu se uite că noi, românii, suntem primii pe care revărsările amenință să ne înghită.

Nicolae POP

NOTATII DESPRE "TERORISM"

(urmare din pag. 4)

Acte de terorism, nu de justiție, au fost toate procesele înscenate celor arestați pentru activitate patriotică, precum și condamnările pronunțate în numele unei pseudojustiții de pseudojudecători puși, spre rușinea lor, în slujba unui regim lipsit de Dumnezeu.

Acte de terorism au fost, atât deținerea în temnițe a celor condamnați, cât, mai ales, condițiile inumane de detenție.

Acte de terorism și asasinate au fost execuțiile celor condamnați la moarte, dar mai ales asasinarea - fără condamnare - a nenumărați luptători pentru libertate.

Și tot **acte de terorism** au fost, colectivizarea agriculturii, naționalizările, prigoana religioasă, introducerea modelelor sovietice în justiție, armată, învățământ, organizarea sanitară, într-un cuvânt desființarea tuturor instituțiilor și structurilor care făceau din România de dinainte de 23 August 1944 un stat cu adevărat european.

*

În acest context al terorismului ridicat la rangul de instituție de stat, se înscriu și actele de represiune împotriva **Grupului Dabija**.

Din păcate, actualul "**stat de drept**" ține ferecate tainele care ascund multe din dramele Neamului Românesc. Ceea ce, totuși, iese la lumină sunt numai frânturi de adevăr, de multe ori fără legături între ele, rezultatul unor investigații pornite din inițiative cvasiparticulare, inițiative la care autoritățile, atunci când nu refuză brutal colaborarea, participă cu rețineri, străduindu-se să limiteze la maximum aria investigată.

Despre **Grupul Dabija** se știe că a fost foarte numeros. O listă, desigur incompletă, a celor care au făcut parte din acest grup, sau care au avut legături cu el, alcătuită din amintirile unor Foști Deținuți Politici, cuprinde 125 de nume, 125 de ființe vii, 125 de destine.

Cum securitatea nu voia să aducă în fața Tribunalului un număr atât de mare de "**contrarevoluționari**", prezența lor putând sugera dimensiunile opoziției active la regimul comunist, tehnica uzitată era fragmentarea grupului în loturi. De obicei, se alcătuia un lot principal, martorii acuzării fiind recrutați din rândul celorlalți membri ai grupului. După judecarea primului lot, urma judecarea celui de al doilea, în care martorii din lotul anterior deveneau inculpați. Și mecanismul continua până când toți cei care încăpuseră pe mâna Securității își primeau osânda. Martori în procesele politice care să nu fie concomitent și inculpați nu existau, căci cel care afla, incidental, un fapt cât de neînsemnat despre un membru al unei organizații subversive și nu se prezenta, de îndată, la Securitate spre a denunța, se făcea vinovat de infracțiunea de "**omisiune de denunț**", infracțiune care îi asigura câțiva ani buni de detenție și-l transforma, uneori fără voia sa, în deținut politic.

*

Lotul principal din **Grupul Dabija** a fost alcătuit din 25 de persoane, împotriva "**bandei subversive teroriste**" pronunțându-se următoarele sentințe: 7 condamnări la moarte prin împușcare (DABIJA NICOLAE, SCRIDON IOAN, MIHĂLȚAN TRAIAN, ONEA TITUS, RAȚIU AUGUSTIN, OPRIȚĂ GHEORGHE și BOLFA SILVESTRU), 5 condamnați la muncă silnică pe viață, între care și o femeie - POP ALEXANDRA, restul suferind condamnări între 10 și 5 ani.

După Decembrie '89, atât familiile celor condamnați, cât și Asociația Foștilor Deținuți Politici din România - Filiala Sibiu au încercat să afle cât mai multe amănunte în legătură cu desfășurarea procesului, dar mai ales să descopere locul unde au fost înhumați, după execuție, cei 7 condamnați la moarte, astfel de locuri fiind secrete de stat în România comunistă. Ele puteau deveni locuri de pelerinaj pentru cei care consideră o sfântă datorie creștinească a cinstirea memoriei celor care și-au dat viața pentru Neam și pentru Țară.

Un concurs fericit de împrejurări a făcut ca groapa comună în care au fost azvârlite trupurile celor executați să fie descoperită și osemintele lor au fost deshumate, urmând ca în cursul lunii aprilie să li se facă înmormântarea creștinească de care nu au avut parte.

*

Dar **Grupul Dabija** nu a fost alcătuit numai din 25 de persoane. A urmat procesul unui al doilea lot, în cadrul căruia, din informații de la foștii deținuți politici, cinci inculpați: PICOS FLORIAN, DALEA EMIL, OLTEANU EMIL, BEDELEAN IOAN și MĂRGINEAN PETRU, au fost condamnați la câte 20 ani muncă silnică.

Și din acest moment începe misterul. Nici unul din cei cinci condamnați, menționați mai sus, nu au apărut în vreunul din locurile de detenție în care s-au aflat deținuți politici și nici după Decretul din 1964 nu au revenit în mijlocul familiilor. În schimb, după Decembrie '89, în urma insistențelor rudelor apropiate, s-a descoperit la Oficiul de Stare Civilă din Cluj un registru special de decese în care este înregistrată moartea **celor cinci** în aceeași zi - 5 aprilie 1950.

*

Cum însă familia decedatului Mărginean Petru nu s-a mulțumit cu certificatul de deces eliberat de Oficiul de Stare Civilă din Cluj, s-a adresat Ministerului de Interne, de unde, la data de 31.07.1990, primește următoarea comunicare stupefiantă: "*...MĂRGINEAN PETRU... A decedat în anul 1954 în Penitenciarul Aiud, conform actului de deces nr.110/1957 din Cluj Napoca*". Așadar Mărginean Petru a murit de două ori. Odată în 5 aprilie 1950 (Certificatul de deces din registrul stării civile nr.110 din anul 1957) și a doua oară în anul 1954, în Penitenciarul Aiud, conform adresei nr.75104 din 31.07.1990 a Ministerului de Interne.

Din cele două documente, se poate trage o singură concluzie. Toaleta morții lui Mărginean Petru s-a făcut în anul 1957 și, în plin regim de "**democrație originală**", Ministerul de Interne subscrie la această toaletă murdară, care ascunde, de fapt, o crimă odioasă.

Cunoscând practicile Securității, presupunerea că **cei cinci** au fost asasinați, tinde să devină certitudine. Dealtfel Profesorul N.Mărgineanu, în lucrarea sa "**Amfiteatre și închisori**", Ed.Dacia - Cluj 1991, la pag.207, vorbind despre o carceră diabolică, inventată de colonelul Ghe.Crăciun, comandantul Penitenciarului Aiud, face următoarea afirmație: "*Geniul rău care a descoperit-o, revine colonelului Crăciun comandantul închisorii Aiud. **Tot el mi-a împușcat în închisoare și fratele împreună cu alți 6 țărani din Galda și Mihalț, satele în care a apărut revoluția din 1848***".

*

Înainte de a fi prea târziu, înainte ca Gheorghe Crăciun să-și încredințeze sufletul iadului pentru a ispăși toate fărădelegile pe care le-a săvârșit aici pe pământ și înainte ca toți ce-i pot pune întrebări să dispară, ar fi bine să se afle unde zac îngropați, în pământ nesfințit, rămășițele pământești ale celor pe care el, sau subalternii săi, i-au asasinat. Aceasta, nu pentru răzbunare, ci pentru ca osemintele lor să aibă parte de înmormântare creștinească, într-un loc știut, unde cei care prețuiesc sacrificiile aduse pe altarul Patriei să poată aprinde o lumânare.

Și tot Gheorghe Crăciun ar putea să spună unde și cum au dispărut, din beciul Securității din Sibiu, tinerii **Eugen Pințea** și **Axente Păcuraru**, studenți în anul V al Facultății de Medicină din Cluj.

Iar în încheiere, o ultimă precizare. De la S.R.I., urmașul și continuatorul Securității și de la Ministerul de Interne nu așteptăm sentințele pronunțate împotriva celor cărora le-am pierdut urma în beznele anilor de dictatură, ci de dosarele de anchetă întocmite de Securitate. În ele se găsesc chinurile și suferințele îndurate de cei care și-au iubit Neamul și Țara. Ancheta **Grupului Dabija** a durat un an și jumătate, iar procesul patru zile. Nu ce s-a petrecut în cele patru zile ale procesului dorim să știm. Ședințele au fost publice și, chiar dacă "*oamenii muncii care și-au exprimat satisfacția pentru sentința dată de Justiția Poporului*" au fost aleși pe sprânceană, printre ei s-au strecurat și mărturisitori cinstiți. De cunoașterea a ceea ce s-a petrecut în acel an și jumătate de anchete este nevoie pentru a reconstitui cronica, nemistificată, a anilor de dictatură comunistă.

REEDUCAREA DE LA AIUD

Demostene ANDRONESCU

IV. Intensificarea acţiunii de reeducare

Impactul pe care aceste căderi "mediatizate" ale celor ce fuseseră exemplu şi îndemn l-a avut asupra celorlalţi deţinuţi a fost covîrşitor. După fiecare astfel de spectacol cu măiestrie regizat şi pus în scenă de colonelul Crăciun, rîndurile celor "refractari" reeducării se răreau. Şi aceasta cu atît mai mult cu cît acum rezistenţa oamenilor era erodată şi de un alt factor şi anume, de mirajul libertăţii. Căci, concomitent cu acţiunea de compromitere a personalităţilor, intemniţaţilor li s-a oferit o alternativă şi aceasta i-a făcut extrem de vulnerabili. Înainte de declanşarea acţiunii de reeducare, ei erau puternici pentru că nu mai aveau nimic de pierdut. Li se luase tot. Libertate, linişte sufletească, speranţă. Fuseseră detronaţi pînă şi din demnitatea de oameni. În aceste condiţii, între ei şi asupritorii lor era o continuă stare de beligeranţă. Unii loveau şi împilau, iar ceilalţi se îndîrjeau să reziste, primind cu demnitate loviturile şi neabdicînd de la crezurile lor. Cu cît asuprirea era mai mare şi asupritorii mai neoameni, cu atît rezistenţa morală a celor asupriţi creştea şi odată cu ea creştea şi convingerea că dreptatea este de partea lor. După atîţia ani de suferinţă şi de deziluzii, celor mai lucizi dintre ei le era clar că "americanii nu vor mai veni" şi că, pentru o lungă perioadă istorică ţara şi, deci şi ei fuseseră abandonaţi întunericului.

În aceste condiţii, cei mai mulţi dintre ei se împăcaseră cu gîndul că s-ar putea să sfîrşească în temniţă sau, în cel mai fericit caz, să-şi irosească viaţa aici, pînă la expirarea pedepsei. Aşa stînd lucrurile, singura lor grijă era, deci, să suporte cu demnitate tot ceea ce le era hărăzit şi să încerce să rămînă credincioşi propriei lor conştiinţe. "Mai presus de orice rămîi credincios ţie însuţi" era versul din Shakespeare pe care îl găseai scrijelit pe pereţii fiecărei celule şi pe care aproape fiecare deţinut îl murmura ca pe un memento ori de cîte ori îndoiala şi duhul deznădejdii i se cuibăreau în suflet. Această atitudine care era a celor mai mulţi, a contaminat şi pe ceilalţi, pe cei puţini şi astfel se explică comportamentul unitar al deţinuţilor din Aiud, comportament care scotea din sărite aparatul politic şi conducerea închisorii. Odată cu declanşarea reeducării însă, această unitate comportamentală s-a spart. Oferindu-li-se o alternativă, acestor oameni năpăstuiţi li se oferea, de fapt, posibilitatea de a alege între două moduri de a se sinucide: moral ori biologic. Şi fiecare a ales după cum i-a fost felul. Trebuie însă să specificăm că această posibilitate de alegere am avut-o numai noi, marea masă a deţinuţilor, pentru că cei puţini (personalităţile) trebuiau musai să se sinucidă. Şi pentru aceasta li s-au creat toate condiţiile. Dacă au fost unii care nu au făcut-o, meritul nu este numai al lor, ci şi al lui Dumnezeu care, încă dintru început, le-a picurat în suflete ceva deosebit.

*

Probabil că "circul" din ianuarie 1963 (şedinţa publică de autodemascare a celor şase fruntaşi legionari: Biriş, Vojen, preotul Dumitrescu-Borşa etc.) nu a dat rezultatele scontate deoarece, atât Crăciun cât şi ceilalţi politruci au dat, în perioada imediat următoare, uşoare semne de nemulţumire şi chiar de nervozitate. De aceea, chiar în cursul aceleiaşi luni, au luat o serie de măsuri menite să accelereze şi să mărească "randamentul" acţiunii de reeducare. Noi nu aveam de unde şti atunci şi nici cum bănui că această acţiune trebuia încheiată până la o anumită dată (cu alte cuvinte, "lucrarea" avea un termen fix de predare) şi că rezultatele trebuiau să fie de sută la sută.

În primul rînd ei au purces la o nouă regrupare pe celule a celor refractari. Pe cei mai înverşunaţi dintre aceştia i-au dus în Zarcă sau pe o secţie special amenajată în Celular unde li s-a aplicat un regim extrem de sever. Pe alţii (un lot de vreo două sute de inşi) selectaţi dintre cei mai tineri, consideraţi apţi de muncă, ne-au dus, contrar uzanţei, fără nici o formalitate prealabilă, în fabrică. De ce în fabrică? Pentru că, în acea perioadă, fabrica era considerată a fi o veritabilă groapă cu lei. Toţi cei de aici erau sau reeducaţi deja, sau în curs de reeducare şi toţi aşteptau cu nerăbdare eliberarea care întârzia, credeau ei, din cauza noastră. Fiecare dintre noi aveam printre ei prieteni sau cunoscuţi care s-au simţit obligaţi "să ne deschidă ochii" şi să ne convingă să acceptăm reeducarea. Şi aceasta nu era tot. Aici reeducatorii dispuneau şi de alte posibilităţi de stimulare a oamenilor. Celor ascultători li se permitea să scrie acasă şi să primească lunar câte un pachet de 5 kg., iar cel ce se evidenţia în mod deosebit primea chiar şi vorbitor. Şi nu era deloc uşor să rezişti acestor tentaţii în situaţia în care ani de zile nu mai ştiai nimic de cei dragi. Şi totuşi au fost destui care au rezistat.

*

Între timp, în incinta închisorii propriu zise, munca educativă, cum era numită oficial această adevărată crimă săvârşită împotriva conştiinţelor continua cu aceeaşi râvnă ca şi în fabrică. Cluburile de aici şi-au intensificat activitatea iar şefii acestora au primit indicaţii să fie mai fermi şi mai fără menajamente cu cei ce-ar fi încercat să trişeze sau să se eschiveze de la lucrările clubului respectiv. În fiecare dimineaţă ei raportau ofiţerului politic sau, uneori, chiar lui Crăciun personal despre rezultatele obţinute în ziua precedentă şi primeau instrucţiuni în legătură cu ceea ce trebuia să întreprindă în ziua respectivă.

Nici cei izolaţi în Zarcă şi pe Celular nu au fost ignoraţi. În afară de regimul deosebit de sever care li se administra pentru a fi aduşi la sentimente mai bune, periodic în celulele lor erau introduşi prieteni sau cunoscuţi de-ai lor reeducaţi deja, cu misiunea de a-i convinge să renunţe la atitudinea lor sinucigaşă şi să accepte, fie chiar şi numai formal, reeducarea. Încercările acestea repetate de a înfrânge cerbicia celor izolaţi în Zarcă au culminat cu şedinţa din luna martie 1964. Atunci, aproape toţi locatarii acestei sinistre hrube, cu excepţia celor imobilizaţi la pat, au fost scoşi la Club şi întâmpinaţi de colonelul Crăciun care i-a anunţat că au fost aduşi aici pentru a se întâlni cu trei deţinuţi de pe alte secţii, care au cerut cu insistenţă să li se permită acest lucru. După o scurtă cuvântare în care le-a recomandat să-i asculte cu atenţie pe cei trei care le vor spune lucruri interesante, colonelul Crăciun a părăsit sala şi locul lui a fost luat de avocatul Stere Mihalexe, asistentul universitar Octavian Paleologu şi Petre Tocu. Toţi trei erau cei mai zeloşi şi mai convingători şefi de colective de reeducare. Primul care a luat cuvântul a fost Stere Mihalexe care a vorbit despre necesitatea schimbării mentalităţii deţinuţilor şi despre reorientarea lor politică. Apoi Petre Tocu a vorbit ceva despre tineret şi despre educaţie, cu referiri speciale la educaţia tineretului legionar şi, în sfârşit, Octavian Paleologu a ţinut o doctă conferinţă despre misticism. Oamenii i-au ascultat impasibili şi nu s-au prea înghesuit să pună întrebări, aşa încât şedinţa aceasta s-a soldat, spre deziluzia lui Crăciun, cu un eşec lamentabil.

Cel mai important eveniment însă, care a avut loc în această perioadă, a fost, fără îndoială, şedinţa în care şi-a făcut demascarea şi a veştejit activitatea Mişcării Legionare, Nicolae Pătraşcu. Dat fiind importanţa personajului (Nicolae Pătraşcu era Secretarul General al Mişcării Legionare), colonelul Crăciun s-a ocupat personal de pregătirea acestuia pentru spovedanie. Şi nu l-a lăsat să vorbească decât atunci când a fost sigur că va vorbi aşa cum i-a indicat el să vorbească. Cât se va fi străduit şi ce metode va fi întrebuinţat Crăciun ca să-l convingă pe Pătraşcu să facă acest lucru nu o vom afla poate niciodată. Cert este că şi el, ca şi toţi ceilalţi de dinaintea lui, şi-a recitat cuminte lecţia în faţa a sute, poate chiar o mie, de deţinuţi. Şi aceasta pentru că închisoarea a fost pregătită special pentru acest eveniment. Deoarece sala Clubului mare nu avea decât câteva sute de locuri. Administraţia închisorii a recurs la un sistem la care nu mai recursese niciodată până atunci. A făcut rost de o staţie de radioficare şi a instalat difuzoare atât în Zarcă, cât şi pe Celular, aşa încât aproape toţi deţinuţii au ascultat litania profesorului Pătraşcu. Evenimentul a avut loc pe la începutul toamnei anului 1963, prin octombrie pare-mi-se. Expunerea profesorului a fost prefaţată de şeful Clubului mare, avocatul Stere Mihalexe care, adresându-se colonelului Crăciun, a scos în evidenţă succesele obţinute de el în cadrul colectivului de reeducare pe care-l conducea. Apoi, după osanalele de rigoare ridicate partidului şi regimului, l-a anunţat la cuvânt pe profesorul Nicolae Pătraşcu.

Acesta şi-a început expunerea greoi, cu vocea strangulată de nefuncţionarea normală a coardelor vocale (profesorul Pătraşcu stătuse foarte mult timp singur), cu unele repetiţii şi chiar cu unele poticniri. Treptat însă a început să vorbească mai fluent şi după câteva minute să se exprime oarecum normal. Expunerea sa era concepută după acelaşi tipic ca şi a celorlalţi, dovadă că avea aceeaşi sursă de inspiraţie, numai că a fost mult mai amplă şi mai stufoasă. Profesorul Pătraşcu a vorbit aproape zece ore, în două zile la rând, abordând diferite aspecte "criminale" ale activităţii Mişcării Legionare şi insistând, mai cu seamă, asupra perioadei de după război când această Mişcare a complotat direct împotriva regimului popular proaspăt instaurat la noi. A veştejit şi el ca şi toţi ceilalţi memoria lui Corneliu Zelea Codreanu şi a denunţat şi înfierat uneltirile lui Horia Sima a cărui colaborator apropiat a fost.

Înainte de a sfârşi această lungă litanie pe care a citit-o şezând pe un scaun, din cauza anchilozei reumatice de care suferea, nu a omis, pentru că nu avea voie să omită, să laude partidul şi regimul şi să-şi ia angajamentele de rigoare.

(va urma)

TEORIA DEZINFORMĂRII

Nu cu foarte mult timp în urmă a văzut lumina tiparului la Madrid o teză de doctorat (a Mariei Fraguas de Pablo: "Teoría de la desinformación", Editorial Alhambra, 1985), o lucrare de referință pentru delimitarea conceptului, mecanismelor și strategiilor dezinformării, a tipurilor de discurs dezinformator, a posibilităților de dezinformare asupra informației însăși precum și a necesității unor eventuale strategii-antidot. S-ar impune (fie și fragmentar) traducerea și difuzarea unei asemenea cercetări de o reală valoare operativă, dată fiind frecvența cu care ne confruntăm cu fenomenul grav, cu incalculabile consecințe la nivelul opiniei publice, al mediatizării cu rea credință a informației, odată ce a fost semnalat, omologat și analizat detaliat în sinopticul riguros și sistematic constituit al "teoriei dezinformării", Cu atât mai mult cu cât în presa noastră actuală fenomenul proliferează în voie, manifestându-se în chipul cel mai rebarbativ și la nivelul calificat de autoare drept cel mai primitiv și elementar: "dezinformarea prin minciună și omisiune". "Dacă adevărul e <<unul>>- spune ea - și neadevărul <<multiplu>>, felurite vor fi, de asemenea și mecanismele de transformare a adevărului în neadevăr". Și va fi vorba aici de unul dintre cele mai rudimentare, aflat la limita rezistenței efortului dezinformator. Și, printr-o regretabilă ironie, specifică, din păcate, meridianului nostru balcanic, publicația incriminată va fi din nou cea care s-a așezat sub efigia "Adevărului", adică a unei noțiuni pe care o discreditează în mod sistematic. Un "Adevăr" exprimat mai întotdeauna prin antifrază, fie că e vorba de un "Adevăr" cotidian ori un "supliment" de "Adevăr", care își merită ghilimelele pe măsura perseverării în sfidare. Și care, mai nou, pare să fi evoluat într-un singur sens "îmbucurător", în măsura în care începe să-și recunoască, efectiv, rădăcinile, Așa cum o face, de altfel, numărul aniversar 200 al săptămânalului din 16 ianuarie a.c., care își revendică direct calitatea de continuator al ilustrului său model, "Adevărul" interbelic. Rădăcinile este bine să i le cunoaștem și noi, adăugându-i la ceremoniile aniversare și următorul citat (extras din ordonanța definitivă a Consiliului de război al Corpului 2 de armată, publicată în ziarul "Universul" nr.54 din 27 ianuarie 1937: "Agitatorii comuniști din cele 47 de nuclee în frunte cu <<*nucleul*>> *Pauker, conduse de Ana Pauker, nora lui Pauker, coproprietarul ziarelor Adevărul*>> *și* <<*Dimineața*>> vor: <<Să influențeze masele să lupte pentru desființarea Constituției și proclamarea regimului comunist în România>>. <<România să formeze o republică în cadrul U.R.S.S.-ului. Teritoriile alipite și Dobrogea vor avea drept de autodeterminare până la completa despărțire de statul român>>. <<Confiscarea proprietăților statului și particulare și darea lor în stăpânirea celor ce activează pentru reușita mișcării revoluționare>>. (s.m.). Program care, de altfel, s-a și îndeplinit aproape punct cu punct, ceea ce reprezintă, oricum, un titlu de glorie de adăugat la palmaresul jubiliar al recentelor bilanțuri comemorative ale publicației actuale. În spiritul cel mai fidel și subtil al fructificării prestigioaselor și neaoșelor rădăcini a și fost luată o inițiativă recentă a "Adevărului literar și artistic" (nr.203 din 6 februarie a.c.). De fapt, o extravaganță de arhivar. Aceea de a reproduce, după un salt retrospectiv de vreo 55 de ani buni, un text apărut în paginile publicației-matcă, datând cam de pe la ... 1 ianuarie 1939 ... O evocare. Într-un registru de un idilism și maniheism până într-atât pueril încât mă întreb dacă exigențele cititorului de acum (ca, de altfel, și ale celui de atunci) l-ar mai putea suporta. Textul îi aparține lui Tudor Teodorescu-Braniște, un asiduu oficiant al "Adevărului" publicistic și editorial din epocă și evocă "bestialul asasinat" al lui I.G.Duca, precum și profilul său exemplar. Să încercăm și noi o radiografie (în palimpsest) a acestei evocări, în transparența deci și a altor citate, circumscrise mai riguros contextului politic incriminat. Nu însă înainte de a o anticipa printr-un mic diagnostic avansat chiar de autoarea mai sus amintitei "Teorii a dezinformării", în lumina unui dicton englez: "Se poate minți permanent un număr limitat de persoane sau, din când în când, pe toată lumea; ceea ce nu se poate este să minți în permanență pe toată lumea". Textul se încumetă să eludeze dictonul, hazardându-se chiar să o facă, în cheie metaforică (în pofida mijloacelor precare) încercând un transfer analogic al situației, desigur cu funcție dezorientatoare, vagă, confuză. Iată deci cum ne propune vocea auctorială a lui Braniște, din paginile "Adevărului" de azi, că ar trebui reînvățată istoria:

Anul 1933. O iarnă mirifică. O feerie hibernală ("Decor splendid de iarnă - zăpadă multă, frumoasă (...) Vitrinele scânteiau. Bucuria sărbătorii înflorea pe toate fețele"). Politica e în consonanță cu natura. ("Suveranul încercase, cu o răbdare minunată"... totul). Soluția aleasă - guvernarea Duca (e "cuminte", "pur constituțională", "corectă, <<englezească>>"). O împăcare cosmică precedă momentul atrocității ("Nici o agitație, nici o demonstrație. Nici o forțare de notă. Nimic".). Profilul temperamental al protagonistului e caligrafiat delicat, filigranat impecabil, perfect ("între florile pe care le iubea cu o gingășie și o sensibilitate rară în lumea aspră a oamenilor politici (...) își scrie memoriile". El e "natural", "cuminte", "prudent", "de un calm rar", "conștient de valoarea sa". N-a pricinuit nici un conflict. Nici o chestie personală". "Viața sa este o linie dreaptă", "... om sărac, cinstit, bun și sensibil, cu o carieră atât de dreaptă, de consecventă, atât de curată", "imaginea lui Duca rămâne clară: un om în înțelesul cel mai complet al cuvântului, un adevărat om, ucis în chip bestial", "victima unui val de ură inexplicabil, o furtună de proteste, un uragan de împotriviri").

Care este însă substratul retoric? Pentru ce așadar toată această bizarerie monocromă a idilei politice, scăldată integral în reflexe trandafirii? Doar pentru a o supralicita, prin contrast, cu atrocitatea "inexplicabilă" a sfârșitului? Desigur și pentru a dezinforma pieziș și a falsifica realitatea istorică prin eludarea conjuncturii politice, a circumstanțelor cu realitate flagrantă care au declanșat acea spirală a prigoanelor și a violenței, reprobabile, într-adevăr și profund regretabile în sine, *dar ale căror cauze există și trebuie cunoscute.* Despre toate acestea -nimic. Evocarea se suspendă. Întreruptă doar de un simplu elogiu. (Duca dizolvase Garda de Fier). "A fost unul dintre cele mai mari, mai curajoase și mai patriotice acte săvârșite în frumoasa lui carieră... "Și, din nou, în înduioșătorul tablou al iernii mirifice, Duca - convalescent - ascultând la gura sobei poeme minulesciene... Și iar, un alt detaliu mișcător, al omului care, în ajunul Crăciunului, se întorcea acasă cu o cutie de bomboane sub braț... Cu aceeași delicatețe, probabil, ca într-o feerie de Andersen, și emoție ingenuă cu care pregătise și tineretului român mici daruri de Crăciun. Din lista lor, să evocăm și noi un minuscul segment din anul 1933:

* "Virgil Teodorescu, student, este împușcat la Constanța, la 22 noiembrie, în timp ce lipea afișe legionare. Primul legionar căzut.

* Niță Constantin, muncitor, împușcat în ziua de 28 noiembrie, la Iași, pentru că arunca pâine camarazilor săi asediați în căminul de la Râpa Galbenă.

* Nicolae Bălăianu, plugar, mort schingiuit la 9 decembrie 1933 în comuna Daia, Vlașca.

* Sterie Ciumetti, comandant legionar, licențiat al Academiei Comerciale și casier al Gărzii de Fier, asasinat în noaptea de 29 decembrie 1933".

Am reprodus acest fragment după "Istoria" preotului Palaghiță, sursă, la rândul ei, familiară "Adevărului" (care a și prezentat-o elogios în primăvara anului trecut), dar pe care nu o consultă, desigur, decât cu intenții denigratoare. "Adevărul", care pare să ignore tocmai *adevărul* acestui pasaj, preferând, ca de obicei, consecvent sie-și, mecanismele subtile ale întoarcerii ca la Ploiești, baterea câmpilor și reveriile lui Braniște. (Autor, de altfel, al celebrului volum "Oameni și paiațe"). Asta, pentru fixarea unei conjuncturi istorice...

Să-i juxtapunem, deci, în continuare, și alte surse: "Nici una din perioadele de persecuție suferite de mișcare până atunci nu întrecuse în sălbăticie pe aceea din toamna anului 1933, în primele săptămâni ale Guvernului Duca. Mult mai sălbatică decât cea dezlănțuită sub un alt guvern liberal, în 1924, contra mișcării naționaliste" - Mihail Sturdza, "România și sfârșitul Europei" Ed.Dacia, Rio de Janeiro- Madrid, 1966, p.45). Reconstituirea cadrului istoric continuă cu un citat din Henri Prost, autor care numai de părtinire nu poate fi învinuit ("un dușman înverșunat al Mișcării Legionare, unul dintre cei mai sistematici calomniatori ai ei" - idem), din cartea sa, "Destin de la Roumanie": "Codreanu n-a putut participa la campania electorală. Un decret din 11 decembrie a dizolvat încă o dată - pentru cea de-a treia oară - Garda de Fier. Dar Guvernul nu s-a oprit aici. A dispus arestarea în masă a gardiștilor, le-a închis locurile de adunare, le-a confiscat arhivele. Unii gardiști au fost omorâți, după unele informații ar fi fost 10, după altele 30". Pentru a recunoaște, mai departe: "Este sigur că Duca a avut mâna cam grea sau că poliția sa și-a depășit probabil instrucțiunile, DAR CINE LUASE INIȚIATIVA DIZOLVĂRII GĂRZII DE FIER, (...) TITULESCU IMPUSESE ACEASTĂ MĂSURĂ DREPT CONDIȚIE SINE QUA NON A COLABORĂRII SALE LA CABINETUL LIBERAL" (sublinierea este a sursei citate - apud.M.Sturdza, idem, pp.45-46). Și, în continuare: "... inițiativa dizolvării prin fier și foc a Gărzii de Fier a fost luată de Leon Blumm". Duca însuși afirmase în fața ambasadorilor Poloniei și Belgiei: "Nu-mi place ce am fost silit să fac împotriva acestor tineri, împotriva tineretului țării", indicând și cauza acestei presiuni: "Este Titulescu! M-a amenințat cu demisia lui..." (idem, p.46).

Această alăturare de citate face comentariile de prisos. Vom conchide, așadar, tot sub semnul unui citat: "Cum au fost posibile asemenea minciuni? Sunt ele accidentale sau nu sunt decât derapări grosiere ale unei politici de dezinformare sistematică și generalizată? Până unde sunt complementare aceste minciuni cu o strategie...?" Este comentariul care însoțește o selecție de texte publicistice apărute acum doi ani în traducere românească sub genericul "Minciuni mass-media" și incriminând (dincolo de angajarea politică a ziariștilor), ca un alt semnal de alarmă strategii de dezinformare similare. Că, din ce în ce mai mult, se pune în discuție statutul deontologic al ziaristului, nu pare să aibă prea multă importanță. Nedezmințind paradoxul său onomastic, "Adevărul" dezinformează în continuare. În nr.1192 din 25 februarie - o altă scurtă relatare, anunțată printr-o întrebare cu tâlc: "La Cluj reînvie Mișcarea Legionară?". Judecând după frecvența referirilor la acest subiect, se pare că el a devenit cumva apanajul acestei publicații, un fel de sursă inepuizabilă din care își extrage predilect material de senzație, după intenția vădită a compaginării (știrea apare alături de "Cronica neagră" și de "Bestia din cofetăria Rigoletto") și după capacitatea de a broda amănunte biografice inexistente (aflăm, de pildă, că Sebastian Mocanu este sau a fost adjunctul lui Nistor Chioreanu, iar profesorul Mircea Nicolau ar fi șeful partidului "Pentru patria" (sic!). Și uite-așa (vorba dramaturgului din satul Haimanale), "fiindcă unde nu e moral nu e nicii princip, cerevasăzică că nu le are", trecem și noi lin de la biografii la hagiografii, ca să aflăm, în final că "Viața Maicii Domnului este un important "material bibliografic" legionar. (Desigur, subversiv...)

Vezi bine, legionarul - "iezuit, altminteri nu-i prost!".

Cât despre reporterii de la "Adevărul" - câtă vigilență - atâta competență...

Teoria dezinformării, cu aplicație la periferiile gazetărești de la noi, ne transportă brusc, dintre platitudinile lui Braniște, în plin Caragiale:

"Bravos, națiune, halal să-ți fie!"

Cristiana HÂNCU

TEOLOGIA MISTICĂ și DOGMATICĂ

9. "Chipul" şi "asemănarea"lui DUMNEZEU în om

FRA ANGELICO - Bunavestire - Muzeul Prado, Madrid

Sf.Vasile cel Mare îl definea pe om drept "un animal care a primit porunca de a deveni Dumnezeu"... Este limpede că măreţia omului nu vine din asemănarea sa cu restul creaturilor, ci din asemănarea sa cu Creatorul Însuşi. Măsura desăvîrşirii noastre nu se traduce în termenii cosmosului, ci în cei ai "părtăşiei" noastre la taina firii dumnezeieşti. Antropologia creştină este dominată de faptul greu de consecinţe al creării omului "după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu".

"Şi a zis Dumnezeu:<<Să facem *om după chipul şi după asemănarea noastră* (acest "noastră" trebuie înţeles fie ca un plural al maiestăţii, fie ca un prim indiciu revelat al *întreitei* dumnezeiri - n.n.), ca să stăpînească peştii mării, păsările cerului, animalele şi toate vietăţile ce se tîrăsc pe pămînt şi tot pămîntul!>>. Şi a făcut Dumnezeu pe om *după chipul său; după chipul lui Dumnezeu* L-a făcut; a făcut bărbat şi femeie" (FACEREA 1, 26-27; subl.n.). Se pare că la aceste versete trebuie raportat şi cuvîntul Apostolului Pavel, care zice despre noi că sîntem din "neamul lui Dumnezeu" (FAPTE 17, 29).

Interpretarea ortodoxă a noţiunilor de "chip" (gr.*eikón*, lat.*imago*) şi "asemănare" (gr.homoíosis, lat.*similitudo*) le arată ca pe două aspecte deosebite, dar complementare ale făpturii omeneşti. Omul, în condiţia sa originară (de dinainte de păcat), se afla în deplinătatea acestor două "aspecte" şi tocmai în sensul acesta trebuie înţeleasă starea lui "paradisiacă", a cărei "nostalgie" s-a păstrat în atîtea expresii religioase şi culturale ale omului istoric (a se vedea Nichifor Crainic, *Nostalgia Paradisului*, reeditată în 1994 la Editura "Moldova" din Iaşi, ca şi Mircea Eliade, *La nostalgie des origines*, Gallimard, Paris, 1971). Osîrdia marilor mistici creştini a mers dintru început spre redobîndirea acestei plinătăţi pierdute, spre restaurarea pe cale mistico-religioasă a "chipului" şi "asemănării" lui Dumnezeu în făptura lor înduhovnicită, atît cît este cu putinţă omului *aici* şi *acum*.

Ce trebuie să înţelegem, aşadar, prin "chip" şi "asemănare"? Aceste două noţiuni au, în mod cert, un sens tainic, de *natură spirituală*, căci "Duh este Dumnezeu" (IOAN 4, 24), iar "înrudirea" noastră cu El nu poate fi, prin urmare, decît una *duhovnicească*. (Trebuie însă înlăturată în mod categoric ipoteza identităţii de substanţă dintre om şi divinitate, idee profund necreştină, prin care a păcătuit de pildă gîndirea indiană, împotmolită în panteism!). "Chipul" lui Dumnezeu nu poate fi deci căutat în făptura noastră trupească, iar "asemănarea" cu El nu poate fi una exterioară (ca-n antropomorfismul primitiv). Atît "chipul" cît şi "asemănarea" trebuie să fie *ceva de ordin lăuntric*, dăruit omului de Bunătatea şi Înţelepciunea dumnezeiască, dar cu implicaţii asupra naturii umane în întregimea ei. Acest *ceva* tainic nu poate fi circumscris într-o definiţie, ci doar aproximat (Sf.Grigorie de Nyssa spune că este vorba de ceva în mod necesar *incognoscibil*, deoarece, reflectînd plenitudinea prototipului, trebuie să posede şi el *incognoscibilitatea* fiinţei divine; a se vedea Vl.Lossky, *Introducere în teologia ortodoxă*, ed.cit., p.174).

Totuşi, cei mai mulţi dintre Sfinţii Părinţi, deosebind între "chip" şi "asemănare", obişnuiesc să raporteze *chipul* dumnezeiesc la natura intelectuală a omului, la raţiunea şi libertatea sa, în înclinaţia lor spre Dumnezeu; iar *asemănarea* cu Dumnezeu la scopul suprem spre care tinde omul în dezvoltarea şi perfecţionarea sa morală (a se vedea &&& *Teologia dogmatică şi simbolică*, vol.I, p.519). După Sf.Ioan Damaschin, "cuvintele *după chipul* indică raţiunea şi libertatea, iar cuvintele *după asemănarea* arată asemănarea cu Dumnezeu în virtute, atît cît este posibil" (*Dogmatica*, ed.cit., p.70).

Nichifor Crainic spunea, simplificînd, că chipul lui Dumnezeu în om este *mintea*, iar asemănarea lui Dumnezeu în om este *inima*. Omul este după chipul lui Dumnezeu prin raţiunea liberă şi creatoare ce i-a fost dată (tipul uman în care "chipul" se realizează plenar fiind Geniul), iar după asemănarea lui Dumnezeu prin iubirea pe care o poate nutri în inima sa, atît faţă de Creator cît şi faţă de cele create (tipul uman în care "asemănarea" se realizează plenar fiind *Sfîntul*). Omul creat astfel se arată a fi omul raţiunii şi al iubirii, făptura înlăuntrul căreia se pot armoniza în mod desăvîrşit "mintea" şi "inima", după modelul absolut al dumnezeirii; căci Dumnezeu este, înainte de toate, Raţiune absolută şi Iubire absolută, iar lumea însăşi a venit în fiinţa prin această Înţelepciune (*Sophia*) şi prin această Dragoste (*Agape*), fiind expresia în afară a dumnezeieştii desăvîrşiri. Aducînd lumea în fiinţa şi în rînduială, Dumnezeu nu încetează s-o învăluie cu dragostea Lui (L'amor che muove'l sol e l'altre stelle), chiar dacă omul, în virtutea libertăţii sale, a introdus în Creaţie păcatul, stricîndu-i ordinea iniţială şi coborîndu-se pe sine pînă-n vecinătatea celor necuvîntătoare.

Omul se mişcă între "chip" şi "asemănare", s-a spus. "Punctul de plecare al asemănării cu Dumnezeu îl constituie chipul lui Dumnezeu, raţiunea şi libertatea omului ca posedînd în ele înclinaţia spre adevăr şi bine. *Chipul lui Dumnezeu aparţine înseşi naturii omului, prin creaţie; asemănarea o are însă numai ca potenţă,* care urmează să se realizeze abia prin *libera conlucrare a omului cu harul divin.* Cum observa Sf.Vasile cel Mare, chipul este asemănarea în potenţă, iar asemănarea este chipul în realizare. Asemănarea cu Dumnezeu se actualizează prin practicarea virtuţii, ea fiind starea de deplină sfinţenie şi dreptate, *conformitatea morală cu Creatorul*" (&&& *Teologia dogmatică şi simbolică*, vol.I, pp.519-520; subl.n.). Chipul este, aşadar, o proprietate "dată", în vreme ce asemănarea este rodul posibil şi dorit al voinţei libere a omului, al împreună-lucrării dintre duhul omenesc şi harul îndumnezeitor. Chipul este *dat*, în vreme ce asemănarea este *de dobîndit*. Chiar *ab origine* omul a fost creat de Dumnezeu "după chip" şi lăsat *să tindă liber* spre "asemănare", chipul constituind o garanţie a posibilei asemănări. Să-l ascultăm în legătură cu aceasta pe Sf.Grigorie de Nyssa: "Sîntem după chip (*kat'eikona*) prin creaţie, iar după asemănare (*kath'homoiosin*) ajungem prin noi înşine, prin voinţa noastră liberă; a fi după chipul lui Dumnezeu ne aparţine prin creaţia primă, dar a ne face după asemănarea lui Dumnezeu depinde de voinţa fiecăruia... Dar dacă Domnul, propunîndu-şi să creeze pe om, n-ar fi zis mai întîi: <<să-l facem (şi) după asemănarea noastră>> şi nu ne-ar fi dat prin aceasta posibilitatea asemănării cu El, n-am fi putut ajunge atunci la această asemănare doar prin propriile noastre puteri". (în *De hominis opificio*, P.G., t.44; apud &&& *Teol.dogm.şi simb.*, vol.I, p.520). Dumnezeu ne-a făcut pe noi înşine, după spusa aceluiaşi, "lucrătorii asemănării noastre cu El". Mîntuitorul Însuşi ne îndeamnă, zicînd: "Fiţi, dar, voi desăvîrşiţi, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvîrşit este!" (MATEI 5, 48). Însă prin aceasta nu trebuie să înţelegem cumva că omul ar putea ajunge de-o seamă cu Dumnezeu (căci cum ar putea fi creatura de-o seamă cu Creatorul ei?!), ci doar că fiinţa omenească, în limitele condiţiei sale de creatură, are deschise nebănuite orizonturi de desăvîrşire, cărora Dumnezeu le este model şi sprijin absolut.

Pentru Sfinţii Părinţi, "asemănarea este o răsfrîngere în suflet a frumuseţii chipului lui Dumnezeu, prin iluminarea Duhului Sfînt. Este <<forma>> pe care Dumnezeu o ia în icoana omului" (I.Bria, op.cit., p.46). În asemănarea cu Dumnezeu (atîta cîtă-i este cu putinţă omului prin firea sa) Sf.Vasile cel Mare vedea însăşi *esenţa creştinismului*, echivalînd-o cu îndumnezeirea (theosis).

Pentru a limpezi mai bine faptul că chipul se dezvoltă în asemănare, Sf.Diadoh al Foticeei recurgea la o comparaţie plastică: "Deci cînd începe mintea să guste întru multă simţire din dulceaţa Preasfîntului Duh, sîntem datori să ştim că începe harul să zugrăvească, aşa zicînd, peste chip, asemănarea. Căci precum zugravii (pictorii - n.n.) desemnează mai întîi cu o singură culoare figura omului, apoi, înflorind puţin cîte puţin culoarea prin culoare, scot la arătare chipul aievea al celui zugrăvit, pînă la firele părului, aşa şi sfîntul har al lui Dumnezeu readuce mai întîi prin Botez chipul omului la forma în care era cînd a fost creat, iar cînd ne vede că dorim cu toată hotărîrea frumuseţea asemănării, ... (atunci) înfloreşte o virtute prin alta şi înalţă chipul sufletului nostru din strălucire în strălucire, dăruindu-i pecetea asemănării" (a se vedea *Filocalia* românească, vol.1, p.348 în ed.veche; să ne amintim, în legătură cu acest citat, şi versetul biblic: "Însemnatu-s-a peste noi lumina feţei tale, Doamne!" - PSALMUL 6, 6).

Trebuie menţionată încă de pe acum (urmînd s-o dezvoltăm mai tîrziu) strînsa legătură dintre *antropologie* şi *hristologie*. Hristos este chipul desăvîrşit al Tatălui (a se vedea II CORINTENI 4, 4). "Proprietatea esenţială a Fiului este tocmai aceea de a fi chipul întru totul identic al Tatălui şi consubstanţial cu Acesta. Dumnezeu ne-a creat întru asemănarea <<chipului>> Fiului Său: <<Tatăl, Care Te-a născut din sînurile Sale, fără de ani şi mai înainte de toţi vecii, să innoiască în mine închipuirea icoanei Tale>>, se ruga Sf.Efrem Sirul" (I.Bria, op.cit., p.97).

Prin păcat, "chipul" lui Dumnezeu s-a întunecat în om, compromiţînd şi posibilitatea "asemănării" noastre cu El. Dar omul n-a pierdut totuşi definitiv acest chip şi nici posibilitatea mîntuirii. "Prin întrupare, Hristos a ridicat în om chipul dumnezeiesc la deplina lui actualitate, adică la deplina comuniune cu Dumnezeu şi cu semenii umani" (D.Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă*, ed.cit., vol.1, p.408). Ba mai mult: aşa cum *căderea prin Adam* a afectat întreaga natură creată, *restaurarea prin Hristos* are şi ea răsfrîngeri cosmice. "De aceea, actualizarea chipului nu constă numai în realizarea comuniunii depline cu Dumnezeu,... ci şi într-o încadrare a întregii naturi în comuniunea omenirii transfigurate" (idem).

Avînd "chipul", sîntem deci chemaţi la "asemănare", cu răspundere atît faţă de noi, cît şi de lumea întreagă; acesta este mesajul suprem al religiei creştine. (Pentru o aprofundare modernă a problemei, de pe poziţii ortodoxe, a se vedea, de pildă, Vl.Lossky, "Chip şi asemănare", în *Introducerea* ...citată, pp.165-194). *(va urma)*

VASILE A. MARIAN

P.S. Din neatenţie, episodul din februarie a fost numerotat greşit. Numărul corect era XXVIII.

CURS ELEMENTAR DE RELIGIE CREŞTINĂ (XXIX)

Îndemn la VEGHERE

Constantin Iorgulescu

S-ar părea că oamenii prind mai uşor direcţiile de mers decât sensul cuvintelor. Mulţi, nici după lungi explicaţii, nu înţeleg exact ce li se cere, dar dacă sunt întorşi cu faţa încotrova şi apoi li se comandă "înainte marş", se pun în mişcare şi, nu după mult, ajung să calce apăsat, cu "convingere". Explicând fenomenul, unii politologi, îl pun pe seama "simţului patriotic" de orientare, alţii pe al "conştiinţei de clasă", iar alţii, şi nu puţini, îl consideră un derivat al "spiritului de turmă", căci, spun ei, lucrul acesta devine cu atât mai temeinic cu cât participarea e mai numeroasă. Îmi îngădui să observ însă, oricâţi ar fi cei ce se înregimentează şi de asemeni cei ce stau, urmăresc şi fac remarci de pe margini, că numărul celor ce înţeleg un fenomen, nu doar pe feţele lui văzute, cei ce pătrund sensurile, intenţiile, tehnicile, cei ce au răbdarea, puterea, curajul, tăria de caracter ca să suporte un adevăr până la capăt, sunt puţini.

Constatăm, şi nu rar, că idei absurde, dorinţe refulate, resentimente josnice, multă vreme ascunse, ieşind la suprafaţă, îi scot pe oameni din ale lor şi-i mână. Încotro? În primul război mondial s-a strigat "Nach Paris!" După mult sânge şi multe suferinţe s-a încheiat o pace tocmai bună să pregătească un nou război, să genereze o nouă confruntare. În al doilea război mondial s-a strigat "Na Berlin!" Eram mărişor, i-am putut vedea. Oamenii în uniforme, mai mult sau mai puţin pestriţe, căţăraţi pe tancuri, camioane, căruţe, mârţoage, se deplasau într-o direcţie, într-o euforie aparent alcoolică, într-o stare ce făcea din viol, jaf, omucidere, fapte curente, de nesemnificativă banalitate. Singura crimă sancţionată atunci, şi mulţi ani după aceea, era îndoiala, exprimată, că cei ce treceau "spre Berlin" erau, într-adevăr, eliberatori.

Războiul este o nenorocire, o oroare, e tot ce poate fi mai nedrept şi-n faţa legilor omeneşti şi-n faţa celor divine. Cu asta sunt de acord toţi, şi o afirmă, aparent cu convingere. Totuşi, zilnic, pe toată suprafaţa globului terestru, conflictele armate care se sting sunt mai puţine decât noile incendii, decât cele ce-s scormonite şi reaprinse. Astfel că, într-o zi, nu prea îndepărtată, pârjolul va cuprinde, din nou, toată planeta; poate, de data asta, pentru ultima oară, definitiv. Tot mai des ai impresia, văzând ce se întâmplă, că oamenii şi-au pierdut dreapta judecată, puţinul bun-simţ, cât îl mai aveau. Ce minte sănătoasă poate să aprobe ce se întâmplă în Iugoslavia? Cine e capabil să explice, logic, această stare de progresivă, criminală demenţă? Să fi înnebunit chiar toată lumea? Nu-i adevărat. Nimeni, sănătos la minte fiind, nu-şi face rău singur. Nebunia, toată, e a conducătorilor. Marea masă, omul de rând, muncitorul cu braţele, simplul soldat, carnea de tun, n-a voit niciodată, mai mult, a urât totdeauna războiul. Atunci ne punem, cu durere, întrebarea cine îl doreşte? Căci, dacă se fac războaie, înseamnă că cineva le vrea. Dacă marea masă le respinge atunci cine este "elita" care le duce dorul? Să fie politicienii, inventatorii conjuncturilor şi raţiunilor de stat? Poate sunt militarii doritori de afirmare? Nu. Şi unii şi alţii nu pot să ignore riscurile, pe care ei cel mai bine le cunosc, la care se expun, mai întâi ei înşişi.

Nici în timpurile trecute un război nu se declara, nu izbucnea din senin. Se confruntau interese, se acumulau animozităţi, aveau loc ciocniri mărunte, se purtau tratative şi doar când nu mai era nici o cale se făcea războiul. Cu atât mai mult în vremurile moderne, când opinia publică poate, cât de cât să se exprime, lucrul n-ar trebui să aibă loc. Cum însă azi tehnologia face posibilă declanşarea conflagraţiei doar printr-o apăsare pe buton, rolul nebunilor în perspectiva aruncării în haos a lumii întregi, pare să fi sporit mult; aşa îmi explic prezenţa dezechilibraţilor, deficienţilor mintali, a nebunilor de legat, în primele eşaloane.

Totuşi, pentru a fi făcut, războiul trebuie mai întâi, cu multă grijă şi dibăcie, pregătit. Cine sunt cei ce au interesul, şi în acelaşi timp capacitatea organizatorică, ca să-l poată face operaţional? Diplomaţii? Guvernele? Serviciile secrete? Sau, mai nou, organizaţiile economice transnaţionale? Evident că nu, luate separat. În ansamblu însă, cercetând ţesătura de intrigi, informaţii false, delaţiuni, trădări, insinuări, ingerinţe care duc în final la izbucnirea de conflicte armate, puţini sunt cei ce nu-şi au contribuţia, fie şi prin acceptarea laşă a stării de fapt. Cu toate astea, din ce în ce mai mulţi oameni, în clipele lor de răgaz, comparând cele văzute, auzite, trăite, cu versiunile oficiale ale evenimentelor, constată o totală nepotrivire, dacă nu chiar grosolane modificări ale adevărului. Şi astfel oamenii încep, din ce în ce mai des, să-şi pună întrebări, să pronunţe cuvinte pe care nu le-au rostit niciodată înainte, ca: mafie, ocultă... Marea masă a cetăţenilor, în simplitatea lor, multă vreme n-au crezut că există aşa ceva. Ar fi zâmbit neîncrezători dacă le-ai fi vorbit despre ordinele cavalereşti secrete, despre masoneriile de diferite rituri, despre mafia americană, napolitană sau rusească. Dar dezvoltarea mijloacelor de informaţie, televiziunea tot mai globală, care le aduce în casă imagini din multe colţuri ale lumii, fapte în direct, lărgindu-le orizontul, a început să-i scoată din pasivitate, să-i facă să întrezărească pericolul în care se află. Oameni din cele mai diferite pături sociale, pornind de la puţinul ce li-l oferă mass-media, ajung la concluzia, îngrijorătoare, că monstrul de care se şopteşte nu-i o gogoriţă ci o realitate, pe cât de fantastică pe atât de concretă, ce se trădează, zilnic, prin monstruoasa-i ferocitate; înspăimântătoare, apocaliptică. Cu stupida candoare ce-i caracterizează, cărturarii descoperă astăzi texte, tratate în trecut cu neatenţie (nu de puţine ori vinovată). Iată ce scria, cu mai bine de un secol în urmă, Edward Manning, preot englez, devenit arhiepiscop de Westminster: "Societăţile secrete din lume, de care oamenii râd şi le neagă existenţa în atitudinea lor încrezătoare, pregătesc preludiul perioadei anticreştine care va duce la detronarea creştinismului şi instaurarea unei societăţi fără Dumnezeu în lume". Am trăit s-o vedem.

Conflictele regionale se înmulţesc, stările de tensiune, întreţinute, se acumulează, înarmările se fac în ritm galopant în timp ce se continuă, alert, cercetările pentru crearea de noi arme, tot mai eficace, de distrugere în masă. Războaiele fratricide, oricât de odioase, sunt acoperite de mareea neagră a vorbelor spuse, scrise, umflate, urlate la microfoane, astfel că lumea devine de neînţeles. Primejdia unui nou război mondial e cu atât mai mare cu cât se duc mai multe tratative, "parteneriate pentru pace", ce se poartă în culisele oculte ale "societăţilor secrete", pentru noile frontiere ale statelor. Primejdia de război devine înspăimântător de reală ca şi fantoma comunismului ce revine pe prima scenă căci, de la un nou război mondial nu poate lipsi fiara apocaliptică ce nu are omenesc în ea decât minciuna. Creată în laboratoarele satanice ale ocultei de către cei ce au construit şi capitalismul şi socialismul nu şi-a terminat încă misiunea. "Stadiul cel mai înalt", reducerea omului la propriile sale instincte n-a fost încă atins. Cei ce pregătesc din vreme şi finanţează războaiele, revoluţiile, ateismul, imoralitatea, visează transformarea naţiunilor într-o unică turmă căreia, ei singuri, "aleşii", să-i fie păstori.

Dr.Chaim Weizman, primul preşedinte al statului Israel povesteşte, cu sinceritate, cum familia lui, aflată în Rusia, era împărţită: unii membri erau comunişti, alţii sionişti. Tot el ne relatează cele spuse de mama lui care zicea că dacă fiul ei comunist va avea dreptate va fi o mamă fericită în Rusia iar dacă celălalt fiu, sionistul, va avea dreptate va fi o mamă fericită în Palestina. Dr.Weizman adaugă apoi că mama lui a avut ani buni la Moscova, unde bolşevicii au împărţit, între ei, averile vechii aristocraţii, după care s-a dus în Palestina unde a avut iarăşi ani buni şi prosperi pe locurile de unde au fost ucişi, jefuiţi şi alungaţi palestinienii. Amândoi fiii bătrânei doamne au avut dreptate. Şi continuă să aibă într-un mod mai mult decât îngrijorător. Căci, dacă statul Israel, o ţară având suprafaţa Olteniei şi o populaţie de nici un sfert din cea a României, e-n stare să întreţină un serviciu secret, MOSADUL, comparabil ca putere, influenţă şi extindere cu KGB şi CIA, omoloagele lui aparţinând supraputerilor, înseamnă că puterea reală, în lume, se află în altă parte decât îndeobşte se crede. Serviciile secrete, cu toată discreţia lor, o constatăm zilnic, îşi extind şi insinuează peste tot tentaculele şi însuşindu-şi tot mai noi, mai performante tehnici de supraveghere, transformă viaţa de pe planeta Pământ într-o lume a lui Orwel peste care pluteşte, în plus, ameninţarea cataclismului total.

Cel de al treilea război mondial bate la uşă, dacă nu cumva, discret, a şi început. Războaiele civile, locale, limitate, fac tot ce e necesar pentru dezlănţuirea lui pe spaţii largi. Totul pregătindu-se, fie în obscuritatea cea mai desăvârşită, fie într-o calculată, aranjată, transparenţă, induce lumea într-o profundă orbire, ca să nu vadă prăpastia pe marginea căreia se află, să nu ia seama la "semnele vremii": cutremure, inundaţii, secetă, incendii, foamete, molime, care îşi transmit rău prevestitoarele, apocalipticele mesaje. Cel de al treilea război mondial, ca şi precedentele, e cu multă grijă pregătit astfel ca desfăşurarea lui, încheierea, precum şi consecinţele să urmeze riguros scenariul stabilit iniţial, tot aşa după cum, din timp, s-au hotărât personajele. Sunt nominalizaţi vinovaţii, inocenţii, trădătorii şi eroii. De la ultimul război au trecut aproape cincizeci de ani. Cu toate că au fost destule încordări, "echilibrul terorii" atomice a împiedicat un conflict de proporţii. Dar iată că, s-ar părea, şi-a făcut apariţia şi omul, de demenţă corespunzătoare, în stare să apese pe butonul declaşatorului. Anteriorul război mondial "s-a bucurat" de serviciile domnului Adolf Hitler. Cel pentru care se fac acum ultimele pregătiri îşi are omul corespunzător, înzestrat cu iresponsabilitatea necesară să comită un astfel de gest; dacă e să-i luăm în serios declaraţiile. Drept e că încă nu deţine puterea supremă, dar oculta lucrează. Acum, în faza contactului cu publicul, abuzează, spun unii, de naturalele-i înzestrări histrionice. Circulă, face vizite, dă interviuri, stabileşte contacte. Sunt mulţi cei care se prefac a nu-l lua în serios, cu toate că la ironiile istoriei nu se râde, dimpotrivă. Şi ungurii au luat în glumă bufoneriile lui Hruşciov până au simţit, pe pielea lor, şenilele tancurilor, în 1956.

Rusia este şi rămâne, deocamdată, o mare putere cu tendinţe expansioniste. "Ţiganii italieni", cuibăriţi în văgăunile Carpaţilor îi cam "stau în drum". Când domnul Jirinovsky spune că ar vrea să-şi spele cizmele în Oceanul Indian, eu care am mai auzit oameni mari încurcându-se în geografie, mă tem că a vrut să spună Marea Adriatică, Bosfor, Dardanele sau alte ape ce obsedează, de secole bune, pe locatarii Kremlinului. Dacă distinsul om politic susamintit, liberal democrat, prezumtiv preşedinte al Rusiei, căruia predecesorul său, marele cavaler-comandor al Ordinului de Malta, Boris Elţin, s-a îngrijit din timp să-i facă o Constituţie pe măsura ambiţiilor sale, global-panslave, ar aparţine, prin origine, poporului chemat să-l conducă, n-aş fi deloc îngrijorat. Dar el este numai pe jumătate rus. Cum cealaltă jumătate are altă origine, atârnând mult mai greu, dezechilibrul interior al personajului este asigurat; declaraţiile lui, cu prisosinţă, o dovedesc.

Românilor, primii aflaţi în bătaia tunului, nu-mi rămâne decât să le reamintesc că, doar Sus, mai există Cineva în care pot să se încreadă.

"În ajutorul Tău nădăjduiesc, o, Doamne!" (Fac.49,18)

NICOLAE STEINHARDT

INTOARCEREA CELUI DE AL ZECELEA VINDECAT

Monica Papazu

2. Credință... Prezența oamenilor, amintirea prietenilor, memoria cărților, trăirea istoriei... Nimic din acestea nu este la Steinhardt accesoriu, nicăieri nu apar disjuncții. Căci *metanoia*, conversiunea - acea întoarcere, răsucire, răsturnarea de planuri pe care o redă, cum arăta Leonid Ouspensky, "perspectiva inversată" a icoanei - nu poate fi niciodată a unui om abstract, a ideii de om sau a omului în general, ci a omului concret, încărcat de toate atributele și determinările sale. În "inima" lui vie se întâlnesc liniile perspectivei inversate a icoanei, linii care, la polul opus, deschid spațiul de dincolo de lume, al Împărăției lui Dumnezeu. Metanoia nu poate fi decât întrupată. Conversiunea este darul credinței primit de un om anume, chemat, ales în toată individualitatea lui, omul așa cum e el, prins în limitele spațiului și în determinarea istoriei.

Odată cu Întruparea Cuvântului lui Dumnezeu în istorie, într-un timp anume, jertfindu-se pe Sine într-un timp anume - în zilele lui Pontius Pilat -, credinciosul nu se mai poate refugia în spatele istoriei, într-o înșelătoare neparticipare sau nepătimire, în falsa puritate a ne-alegerii, în indiferența la bine și rău. Timpul, existența în timp și sub vremuri, adică în istorie, se încarcă de acum încolo de valori - și de dileme - în fața cărora nici o eschivare nu mai este cu putință. Realitatea nu mai poate fi recuzată. "Pentru creștinism, spunea Eliade, timpul este *real*, pentru că are un *înțeles*, și anume *Mântuirea*".

Trăirea Crucii, participarea la ea, este și ea pentru credincios trăire în timp și în istorie. Contemporaneitate a credinciosului cu Crucificarea Mântuitorului, dar și invers, contemporaneitate a Crucii cu suferința prezentă a omului, în acea contemporaneitate permanentă a absolutului cu clipa. De multe ori încă - și poate aceasta este specificitatea veacului nostru - suferinței în sine, chinurilor cumplite la care este supusă ființa umană, li se adaugă experiența scenariului arhetipal premergător Crucificării. În acest scenariu, așa cum a fost trăit de Iisus, este pus în mișcare un întreg context politico-ideologic: puterea care aici pare mai degrabă ideologică decât strict religioasă, cu justificările ei, dar și cu ambiguități, pe care Dumnezeu le va rezolva după Voia Sa ("mai de folos să moară un om pentru popor decât să piară tot neamul" - Ioan 11, 50); puterea politică și statală (Pilat care nu vede, nu înțelege sau nu vrea să înțeleagă, și care își face dintr-o falsă neimplicare (spălarea pe mâini: "Nevinovat sunt de sângele Dreptului Acestuia", Matei 27, 24) - el ia doar o hotărâre, alege - o virtute); forțele așa-zisei ordini (soldații romani nu sunt numai slujbași neputincioși, ci au și elanul "răutății gratuite" - slujba le cerea, ar zice Steinhardt, să Îl crucifice pe Hristos dar nu și să-L batjocorească și să-I astâmpere setea cu oțet: acestea sunt din proprie inițiativă, din "exces(ul) de zel" al executanților - J.F., 36); vocea mulțimii, făcându-se "democratic" auzită (cumplită caricatură a lui "vox populi..."), mulțime în nestatornicia ei funciară (într-un anumit sens, este aceeași mulțime care ÎL urmase pe Domnul vindecător, făcător de minuni și curățitor de păcate); trădarea prietenului... Iar în fața tuturor acestora, a rolurilor și a măștilor, stă Adevărul, Cuvântul care devine tot mai mult tăcere, Cel a Cărui Împărăție "nu este din lumea aceasta" (Ioan 18, 36).

Dacă istoria trăită, suferința asumată sub comunism, reflecția constantă asupra lui, căutarea căilor de ieșire din "universul concentraționar" (calea prin har a credinței, și cele "trei soluții (...) lumești", cum le numește Steinhardt în "Testamentul politic", "accesibile orișicui", soluțiile de păstrare a demnității și libertății morale a omului - 6-9) - ocupă un loc atât de important în *Jurnalul Fericirii*, aceasta ține tocmai de trăirea în adâncime a creștinismului. "Hristos *nu-i chiar atât de blând*, adică atât *de slab*, ca să-l scoată" pe om din această viață, din această lume, spune Steinhardt după Kierkegaard (275).

Credința nu numai că nu-l scoate pe om din realitate, dar nu-i permite nici evadare, nici evaziune (există o evaziune existențială, o evaziune morală, așa cum există o "evaziune fiscală", adică tentația de sustragere din fața Autorității, de ne-slujire și de ne-participare la povara comună a vieții), nici iluzii și fantasme, ci aduce privirea clar-văzătoare și netemătoare asupra realității. Căci Adevărul, revelat și primit prin credință, este tocmai cel care impune existența concretă ca realitate și îi dezvăluie sensul. În fond, nu realitatea în sine duce la Adevăr, și nici măcar, ceea ce este cea mai iremediabilă tragedie a omului, suferința însăși - "nu orice suferință e valabilă, spune Steinhardt. Tâlharul cel rău nu a suferit mai puțin decât celălalt, dar nu i-a fost de folos" (229) - deși suferința, care este semnul sigur, indubitabil al confruntării cu realitatea, și marca indelebilă a condiției umane, dovadă a Întrupării și stigmatul pe care "l-a dus Iisus de pe pământ în cer" (186), îl trezește cel mai adesea pe om și îl face să devină căutător al sensului și permeabil la Adevăr.

*

Paginile de debut ale *Jurnalului Fericirii*, cu descrierea primei anchete, vorbesc despre relația dintre Adevăr și realitate, descriind, ca pe o descoperire simultană, chemarea credinței și asumarea realității.

"Ai vrea tu să te refugiezi în frică, în brumă, în coșmar... ai vrea... Ar fi ușor, - ce dulce ar fi să te poți adăposti între vis și viață, în confuzie sau incert, printre delicioase cadavre sau pe masa de operații între umbrelă și mașina de cusut (...), în *delir*: delirul, izvorul tuturor compromisurilor. Dar nu te mai poți recuza. Cine ți-ar oferi adăpost? S-a zis cu tine, ovreiașule, intelectualule, orășanule: ai încălțat opincile realității, au să-ți bătătorească tălpile" (16-17).

În fața ispitei de a se refugia dincolo de realitate, în fantasmele pe care suprarealismul le-a vehiculat, maimuțărind cu patimă nihilistă nebunia ("De nebunie trebuie să ne vindecăm, nu de rațiune", va scrie Steinhardt mai târziu în cartea sa - 307), în fața ispitei de a se retrage în ambiguitate, în neputință, angoasă și pasivitate, îi apare lui Steinhardt, biruitoare, chemarea lui Hristos.

Chemarea îl scoate din irealitatea cu care încerca să se apere pe sine și din justificările pe care, vicleană, i le oferea însăși frica: "Hristos nu-i Dumnezeu al neorânduielii și al măștilor (...) - își spune -. Nu te mai poți refugia în imaginar: ești bun de front, bun de rezistență (...), bun de îndărătnicie. Ești bun de foc. Nu ți-a mers la reformare, Nuhăm. Înainte marș!" (16-17). Vorbindu-i de dincolo de lume ca Cel a Cărui Împărăție nu este a acestei lumi, spărgând deci universul concentraționar al istoriei, Hristos nu îl scoate din ea. Îi ia solzii de pe ochi (solzi care sunt un alibi al angoasei, și o tentație a minciunii față de sine), îi pune în față binele și răul, îi descoperă datoria de a discerne și îi dă puterea de a lupta:

"Hristos: El e, nu m-a uitat, bat clopotele toate. Voi fi al Lui. Sunt al Lui. Al Lui am fost mereu. În cea mai infimă dintre fracțiuni de secundă al Lui devin pentru totdeauna" (14).

Sunetul clopotelor, care marchează aici, triumfător, împlinirea chemării de o viață, nu anulează realitatea apropiată, ci i-o dezvăluie. Delimitează un spațiu al său, un înafara lumii în această lume, și tocmai prin aceasta îl face să fie în lume, fără a fi însă al ei. În acest moment al alegerii radicale, Hristos îi apare lui Steinhardt ca Cel care taie o breșă în structura închisă a istoriei, spulberă scenariul prestabilit (Hristos este anti-destin, anti-fatum, El este libertatea), scenariu în care lui Steinhardt i se desemnase rolul de martor al acuzării, rolul Iudei (312).

Dăruindu-se lui Hristos - "sunt al Lui" - robindu-I-se Lui, Steinhardt află instantaneu miracolul libertății. Așa cum avea să o spună și Petre Țuțea: "<<Robește-mă, Doamne, ca să mă simt liber!...>> E definiția creștină a libertății" (Radu Preda, *Jurnal cu Petre Țuțea*, Humanitas, 1992, p.119).

*

Tocmai pentru că Întruparea a avut loc și a fost, cum scrie Steinhardt, "totală", tocmai pentru că "pe cruce nu s-au desfășurat simboluri, ci s-a petrecut o suferință reală", "carne și sânge, chin și deznădejde" (54-55), credința implică o aprigă asumare a realității, a acestei vieți, a acestei istorii. Căci numai prin asumare este posibilă transcenderea. Aceasta este taina creștinismului: o totală negație a evaziunii. Numai prin asumarea firii omenești, mântuie Dumnezeu omul. Numai prin asumarea istoriei se descoperă breșa pe care Dumnezeu, prin venirea Sa, a săpat-o în istorie. Numai prin moarte se trece la Înviere și la viața veșnică. "Că cine va voi să-și scape viața o va pierde; iar cine își va pierde viața pentru Mine o va afla" (Matei 16, 25): aceasta este calea creștinismului, unde pierderile devin câștig, închiderile deschideri, eșecurile victorii. Cale a răsturnărilor și cale de ocol. Largul ocol - singurul drum drept - care trece prin lumea aceasta și prin veacul acesta, și prin inima omului în care și-a găsit loc aproapele.

Adevărul care nu este "al acestei lumi" trebuie mai întâi paradoxal trăit în această lume.

*

Alegând a fi al lui Hristos, Hristos care gonește amețeala, împrăștie norii ambiguității, curăță inima - "Puritatea inimii, spunea Kierkegaard, este a voi un singur lucru": adică a fi al lui Dumnezeu -, Steinhardt alege condiția Întrupării, alege realitatea, și-o asumă cu patos moral, cu curajul sacrificiului, alegere la capătul căreia așteaptă, implacabilă, suferința, Crucea:

"(...) deșteaptă-te și privește unde te-ai băgat: la umbra crucii, a unei unelte de tortură de pe care șuroiește sângele, pe care stă unul căruia i se destramă bojocii, măruntaiele, rărunchii și nu e numai chinuit și omorât cu încetul ci și batjocorit, mai ales batjocorit - și mai ales omorât, ca vita jertfită, ca ucisul ciopârțit cu satârul de un oarecare spintecător. Mațe sfârtecate, nădușală, sânge, batjocură, cuie. Asta e creștinismul, băiete. (...) crucea adevărată, enormă, puturoasă, indiferentă; mânjitură, scârbă..." (29).

Troiță la răspântia existenței omului, Crucea nu numai unește, prin verticala ei pământul cu Cerul, dar și fixează, ca un țăruș adânc înfipt, acest pământ, această realitate. Realitate de acum încolo cu adevărat implacabilă pentru că a fost asumată de Însuși Dumnezeu. Implacabilă, și în același timp, învinsă, mântuită.

Verticala Crucii taie orizontala lumii, și pune astfel graniță între bine și rău, da și nu.

*

În capitolul de deschidere al Jurnalului - scena anchetei - alegerea credinței, a Adevărului (și Steinhardt va sublinia întotdeauna libertatea și riscul credinței) aduce în planul realității hotărârea rezistenței la rău, a rezistenței la posesiune. În fond, a juca rolul prestabilit ar fi coincis cu a se lăsa posedat, a nu-și aparține, lecția pe care ne-o dă Steinhardt fiind aceea că numai aparținând Domnului ("sunt al Lui"), omul își poate păstra integritatea.

Acest DA spus, încredințat lui Hristos are drept corolar un NU răspicat adresat lumii în manifestările ei care sunt cele mai contrare iubirii lui Iisus.

"Ești bun de front, bun de rezistență (...) bun de foc, își spune Steinhardt. (...) l-am luat (...) pe NU în brațe și-l țin strâns, bărbătește", cu o încăpățânare venită "din fundurile Pantelimonului și ale Cluceresii - ale mahalalei și satului" (17, 29, 14). Într-adevăr, îndârjirea morală care crește în el ca venită din experiența istorică a românilor este aceeași de care de exemplu a dat dovadă țăranca Elisabeta Rizea: "Că io am luat pă *nu știu* în brațe. Așa am ținut de când m-a luat până mi-a dat drumu, n-am recunoscut nimic" (*Povestea Elisabetei Rizea din Nucșoara. Mărturia lui Cornel Drăgoi*, culese și editate de Irina Nicolau și Theodor Nițu, Humanitas, 1993, p.80).

Prin credință, Steinhardt ia asupră-și realitatea. Prin credință, devine în profunzime participant la neam: la neamul românesc-Biserică, și la neamul românesc în încercările sale istorice, purtător al unei experiențe colective, acumulate prin veacuri: "să fiu țăran deștept și mahalagiu viclean" (14).

De acest NU se sparg ispitele, acest NU taie nodul gordian, destramă plasa vicleană a scenariului prestabilit. Cuvântul NU este aici, ca în atâtea din marile momente de răscruce, unde se despart apele și se dezvăluie caracterul, semnul-cheie al ireductibilității morale, libertății, nobleții și eroismului.

Perspectiva spirituală și etică, pe care o deschid rândurile lui Steinhardt este încă mai complexă. Căci rezistența îmbracă aici, paradoxal, forma aparentă a minciunii. Ba mai mult chiar: puterea credinței e pusă

(continuare în pag.11)

CRIZA ADMIRAȚIEI

În deopotrivă subtilul și smeritul său **Jurnal de la Tescani** *(Humanitas, 1993) dl. Andrei Pleșu ne livrează, printre delicii de stil și reușite ideatice, un aforism demn de amintirea oricărei vârste: "cel mai grav lucru care i se poate întâmpla unui om tânăr - scrie domnia sa - este să fie lipsit de capacitatea de a admira" (op.cit., p.93). Nu-mi propun exegeza acestui fragment. Plec de la el lăsând deoparte tipologia atât de diversă a ingratitudinilor de care ne facem cu toții, într-un moment sau altul, vinovați: mă opresc doar la evidența secundară potrivit căreia nu poți admira decât admirabilul. Or, ce este, ce ar trebui să fie admirabil în ochii tineretului nostru? Pe de o parte, tot ceea ce generațiile mature produc sub sigiliul exemplarității. Pe de altă parte, ceea ce ierarhiile constituite (prin autoritatea Școlii, a Bisericii sau a părinților) propun ca sistem normativ. Admirația va avea deci ca obiect o valoare culturală, validată în prezența unei tradiții instituționale. În definitiv, a admira, înseamnă a face o judecată de conformitate. Când admirația este apologetică, actul de conformitate se transformă în gest hagiografic. Când, dimpotrivă, admirația se bazează pe refularea unui apetit iconoclast, rezultatul ei va pendula între ipocrizie și resentiment. Dacă admirația ar implica doar o logică a culturii și o educație sentimentală, atunci necesitatea ei ca pod între generații s-ar diminua până spre punctul zero. Din fericire, admirația deplină se stabilește într-un al treilea registru - cel mistic - în virtutea căruia amintitul pod nu mai leagă două cosmosuri sociale, ci două persoane concrete. Adevărata admirație crește prin întâlnirea dintre un maestru - avvă, profesor sau duhovnic - și un ucenic vrednic de zidire spirituală. Sensul unei relații admirative nu este de ordin profan, pentru că scopul ei ține în fond de misterul unui discipolat inițiatic. La acest nivel, admirația este versantul lucid al unei iubiri care se mistuie deasupra rațiunii.*

Tot ce am scris până aici este rezumatul unui ideal mort. Nu poate fi maestru (deci: persoană admirabilă) decât cel ce transmite o Tradiție în apele căreia eul său se dizolvă prin abnegație. Admirația nu poate îmbrățișa umbra dispăruților, modelele cutărui panteon: forța ei este vitală, nu mumificată. Oricât aș prețui, de pildă, teologia Sfinților Părinți, în lipsa **cuiva** *capabil să o întrupeze, ea rămâne literă pe hârtie, semnal luminos în tenebrele memoriei. Altfel spus, dacă maeștrii în carne și oase dispar, ucenicii își ratează proiectele între aproximație și narcisism. Disciplina se rupe, pildele se fetișizează, fapta rămâne intenție, iar imediatul se pierde în comentarii. Este ceea ce se întâmplă la noi, cu urmarea că nevoia de a admira se exercită parodic, la întâlnirea confuziei cu oportunismul.*

Am citit nu demult scrisoarea pe care voit-anonimul "frate Alexandru" (în fapt, student bucureștean) a adresat-o revistei "Mișcarea". Autorul e prea inteligent (și realist, dacă e să judecăm duritatea unor expresii) pentru a fi un nihilist imberb, un disperat de circumstanță. Dacă strigătul lui este cel al exasperării, faptul acesta nu se datorează, cred, incapacității de a admira, cât neputinței de a detecta împrejur o figură, o singură figură pe de-a întregul admirabilă. Ce-i drept, tânărul respectiv ar fi putut descoperi sursa unei admirații absolut iubitoare în persoana Mântuitorului Iisus Hristos: dar cum să-L iubești pe Hristos dacă ucenicii Lui și-au abandonat misiunea? Faptul e brutal: România momentului nu trăiește sub platoșa unui crez. Iar din ne-credință poate oare izbucni altceva decât ticăloșia lucrativă, abjecțiunea cu moț și arguția minabilă? Într-o comunitate care nu admite decât surogatele admirației (lingușeala și așteptarea, simetrică, a elogiului deșănțat) tinerii - adică toți cei care îi vor înlocui oricum pe actualii politicieni și lideri intelectuali - ezită fatalmente între pervertirea de sine și ura față de cei vârstnici. Din păcate, mai marii zilei nu par să înțeleagă criza admirației ca pe un pericol gata să submineze dinamismul (ca să nu spun: sănătatea) societății românești. Și "bătrânii" componenți ai grupului dominant din România Generației de la 1922 s-au culcat pe lauri, sfidând deopotrivă așteptările și drepturile tineretului de atunci. Chiar dacă istoria nu se repetă, conflictele grave, cele care amenință coerența unui destin colectiv, au adesea o schemă similară: aceleași frustrări generează, în situații diferite, aceleași reacții fundamentale. De patru ani, tinerii cer acele lucruri de bun-simț care le-ar putea reda, o dată cu încrederea în ei înșiși, capacitatea de a admira: procesul moral al comunismului, pedepsirea ucigașilor din Decembrie, demarxizarea Școlii, instaurarea ierarhiilor de merit și egalitatea șanselor. Și tot de patru ani, li se aruncă praf în ochi, fie sub forma flateriilor retorice, fie sub cea a neglijenței cinice. O parte dintre ei recurg la alternativa pe care o pomeneam anterior (imoralitate/"gerontofobie"). Alții pleacă din țară sau visează să o facă. Dar majoritatea vor rămâne pe loc, lezați, scârbiți de promisiuni nețínute și de prea multele iluzii sfărâmate. Îmi displac exercițiile gratuite de profetism și totuși mă întreb dacă ruptura etică dintre generații nu cumva întunecă văzduhul nostru cu apăsarea unor tragedii potențiale. Mi-e teamă că răspunsul nu poate fi decât afirmativ.

Se spune îndeobște că generația post-comunistă nu are o conștiință de sine; se crede că ea s-ar dizolva în soluții individualiste și scamatorii de moment. E o greșeală. Cei care vin (și în primul rând studenții) au, intuitiv, conștiința propriei identități și poartă în ei orgoliul unei diferențe. Numai că identitatea lor este sufocată de minciuna înconjurătoare, pălită sub maladia cronică a mizeriei, deformată de trădări izolate, inhibată de gălăgia demagogică în care trăim. Într-o zi, ea, această identitate ultragiată va răbufni într-o cultură a disprețului, dacă nu cumva într-o răsturnare violentă a "ordinii" putrede pe care au creat-o politicianismul și arivismul ambiant.

Sub comuniști, solidaritatea între generații era imperativă, pentru că familia și grupul profesional reprezentau ultimele refugii ale demnității personale. Chiar atunci când se manifestau, delațiunea și incompetența se opreau la granița propriului clan. Astăzi, sub impulsul unei libertăți anarhice, raportul dintre generații se reduce la concurența egoismelor. Treptat, ni se impune părerea că "inițiativa personală"- temelie a unui ipotetic paradis al consumului - este singurul lucru care contează în definiția succesului. Numai că omul nu este destinat "succesului", ci realizării de sine în cadrul a ceea ce C.G.Jung numea "procesul individuației". A avea lasă - trebuie să lase - locul lui a fi. Posesiunea celuilalt devine îngăduire a lui, întru admirație. Or, așa cum omul religios se identifică pe sine cu arhetipurile păstrate în inconștientul colectiv al speciei, tânărul se fixează obligatoriu în preajma adulților admirabili. Lipsa lor, îngrozitoarea lor absență, pretinde poate modificarea citatului de la care mi-am pornit însemnările: cel mai grav lucru care i se poate întâmpla unui om tânăr este să fie ***lipsit de dreptul*** *de a admira.*

Andrei ZIMBREANU

INTOARCEREA CELUI DE AL ZECELEA VINDECAT

(*urmare din pag.10*)

la încercare prin paradoxala datorie morală de a minți:

"Ce curios lucru: văd că dacă vreau să apuc pe calea creștinismului trebuie să mint. Cum a mințit poporul acesta (în mijlocul căruia m-am născut și spre care mă simt mereu atras) - și bine a făcut - când a fost nevoit să se plece fesului, neamțului, moscovitului. (...) Minciuna binecuvântată, șoptită de Hristos" (15; 14) - șoptită de Cel ce singur este Adevărul..

Minciuna apare ca expresia cea mai clară a ne-colaborării, a non-compromisului, a ne-trădării. Ea este semnul ne-aplecării. Dar și semnul smereniei: a nu te încrede în formule, în tine și în falsa ta puritate, ci a te încrede numai în Hristos cel Viu. Minciuna este cea care aici apără și exprimă adevărul: adevărul profund al inimii, al *iubirii* pentru ceilalți, al non-conformismului la rău. Mințind, Steinhardt alege Adevărul. Așa cum ar fi văzut-o și Petre Țuțea: "Dacă ești cu Hristos trăiești în adevăr fără să vrei. E conceptul participației", îi spune el lui Radu Preda (88).

Să ne oprim o clipă. Fără îndoială, adevărul faptic există - cum ar zice și Steinhardt: "Ceainicul e ceainic. Soba nu-i elefant. În pământ încolțește grâul. Din piatră se fac case și se durează statui" (16) - și exigența adevărului faptic (Uite așa s-a întîmplat, așa s-au petrecut lucrurile, așa am făcut eu), exigența atât de flagrant ignorată în timpul nostru, trebuie afirmată cu hotărâre. Dar există zone ale existenței, dramatice încercări în care aflăm că litera și duhul adevărului nu coincid întotdeauna, că litera adevărului nu trebuie apărată în detrimentul și cu prețul duhului Adevărului. La fel cum nici litera legii (fie ea în sens dumnezeiesc, fie ea în sensul legilor cetății) nu trebuie urmată până acolo unde distruge viața și devine contrarie spiritului legii. Cum a spus-o Apostolul Pavel: "Litera ucide, iar duhul face viu" (II *Cor.*3, 6), și cum a spus-o Iisus: "Sâmbăta a fost făcută pentru om, iar nu omul pentru sâmbătă" (Marcu 2, 27).

Așa este acolo unde problemele se pun spiritual, în zona vie a sensului. (Și să nu uităm nici că pe distincția între litera și duhul adevărului se bazează multe din realizările spiritului omenesc: prin recrearea realului în plan imaginar - prin "minciuna" ficțiunii, a "poeziei" - se dezvăluie, prin esențializare, însuși adevărul). Așa este și în planul etic, unde omul își asumă de fiecare dată povara libertății cu marile ei riscuri - libertatea fiind nu o garanție, nu un "drept" ci un "risc" mereu asumat (222) - și este chemat să inventeze, să creeze soluția morală. Nici un principiu, oricât de just ar fi el (vom reveni asupra acestui punct), nu poate apăra pe om de riscul de a trăi. Steinhardt are perfectă dreptate opunându-se absolutizării și autonomizării principiilor, și punând forța vie a iubirii și a ne-adaptării la rău deasupra principiului formal al sincerității. Autonomizată, luată ca un absolut în sine, și sinceritatea poate oricând deveni colaboratoarea oarbă și lașă a minciunii și răului.

De aceea așează Steinhardt mai presus de toate virtuțile pe cea a dreptei judecăți, a discernământului, "darul esențial al deosebirii adevărului de eroare" (179), dar al Duhului, puterea de a vedea în realitatea faptelor sensul lor adânc.

*

În această scenă a primei anchete, care deja este o scenă a conversiunii și a luptei cu lumea care decurge din însăși conversiunea, Steinhardt face în același timp una din experiențele definitorii atât ale comunismului cât și ale ispitirii în general: ispitirea printr-un aparent bine, acela de a spune adevărul. Această experiență a mărturisit-o între alții și Vaclav Havel. O confruntare asemănătoare i-a dat și lui Havel senzația concretă, fizică, de a fi fost adulmecat de diavol, și la capătul ei a înțeles cu o mare tulburare în suflet că "Adevărul nu este numai ceea ce gândești, ci și din ce motive o faci, cui și în ce împrejurări îl spui". Pactul cu diavolul, care de altfel constituie tema piesei sale "Tentația" din 1985, nu se face neapărat pe calea directă a minciunii, ci, mai subtil, pe calea aparentului adevăr. Nicăieri nu este dată garanția că ceea ce este adevăr formal - coincidența între cuvinte și fapte, ba chiar exprimarea unei convingeri - este pus în slujba Adevărului. Inima poate minți, cuvintele adevărului pot fi rostite în spiritul minciunii și al ne-iubirii, sau pot fi folosite de spiritul minciunii, constituind capcane și panta pe care se rostogolesc compromisurile.

*

Prima scenă a *Jurnalului Fericirii*: ea este cea care deja spune totul. Aici sunt condensate cele mai multe din temele existențiale, care se vor adânci după aceea pe parcursul cărții, pe drumul devenirii creștine, prin trăirile și harnica reflecție a scriitorului monah. Aici apar deja: *- tema conversiunii și cântul de slavă; tema bucuriei în Hristos; - tema prezenței mântuitoare a Domnului în iadul istoriei; -tema confruntării, simultane, în inima omului, dintre ispită și chemarea Mântuitorului;- tema trecerii de la orbire la luciditatea credinței; - tema realității suferinței și a virtuții ei izbăvitoare;- tema relației indisolubile între credință și atitudinea etică, cu asumarea condiției făpturii, adică a vieții în zona binelui și a răului - nu dincolo de ele; - tema relativității tuturor celor omenești, a tuturor principiilor în fața singurului Absolut: trăirea în Hristos, care le subordonează pe toate și le dă și descoperă înțelesul; - tema virtuților creștine: dreapta socotință și curajul.*

LUMEA ARABĂ, adevăr și prejudecată

12. DEZAGREGAREA IMPERIULUI ABBASID

Succesorul lui al-Mamun la conducerea Imperiului, fratele său Işaq al-Mutasim, deşi animat de cele mai bune intenţii, era lipsit de geniu. Pentru siguranţa sa personală a organizat o gardă alcătuită din 4000 de soldaţi turci, după modelul gărzii pretoriene a împăraţilor romani. Consecinţa acestui neinspirat act a fost că în scurt timp şi la Bagdad, ca odinioară la Roma, califii au devenit, în bună măsură, prizonierii acestor mercenari. Locuitorii capitalei erau terorizaţi de turcii lui al-Mutasim care, fără să se teamă că-i va trage cineva la răspundere, săvârşeau tot soiul de fărădelegi.

Obsedat de ideea unei răscoale, al-Mutasim a părăsit Bagdadul şi şi-a construit o nouă reşedinţă regală la Samara. Din 836 până în 892, Samara a fost reşedinţă şi necropolă pentru opt califi din dinastia abbasidă, care s-au întrecut în a construi de-a lungul Tigrului moschei şi palate. Califul al-Mutauakkil (847-861) a cheltuit uriaşa sumă de 700.000 de dinari pentru construirea unei moschei şi o sumă la fel de mare pentru edificarea unui nou palat imperial. Pentru procurarea banilor necesari ridicării acestor clădiri, el a împovărat populaţia cu biruri grele şi a scos la mezat toate funcţiile publice, fără a ţine seama de aptitudinile de gospodari ale celor care le cumpărau. Fiul său, nerăbdător să devină calif, a instigat garda turcă să-l ucidă şi apoi s-a suit pe tron sub numele de al-Mutasir (861-862), ceea ce înseamnă "cel care a triumfat întru Domnul".

Cazul lui al-Mutasir ilustrează cât de alterată era instituţia califatului, cu mult înainte ca forţe externe să o desfiinţeze. Sângele şi vigoarea spirituală a califilor s-au diluat în neîntreruptele orgii, desfrâu şi lenevie. Acumularea bogăţiilor, puzderia de concubine şi pederastia şi-au arătat consecinţele nefaste în rândul clasei conducătoare, anihilând virtuţile războinice ale urmaşilor creatorilor Imperiului. În acest climat de dezagregare morală, era din ce în ce mai greu să se menţină controlul asupra numeroaselor provincii şi asupra mozaicului de popoare din care era alcătuit Imperiul. Ura dintre rase şi conflictele dintre naţionalităţi au degenerat frecvent în răscoale. Arabii, perşii, sirienii, berberii, creştinii, evreii şi turcii nu mai aveau în comun decât o singură trăsătură: ura şi dispreţul unora faţă de ceilalţi. Unitatea credinţei care odinioară constituise liantul lumii islamice s-a fărâmiţat în numeroase secte, a căror proliferare marca procesul de dezagregare a Imperiului.

Orientul Apropiat trăieşte şi moare odată cu sistemele de irigaţii. Dar canalele care fertilizează solul necesită o continuă protecţie şi întreţinere, activităţi care nu pot cădea în sarcina unei singure persoane sau a unei familii. Pentru aceste operaţii este necesară intervenţia organizată a statului, dar o administraţie în descompunere nu se mai preocupă de problema irigaţiilor. Consecinţa părăginirii sistemelor de irigaţii a fost scăderea simţitoare a producţiei mijloacelor de subsistenţă, în izbitor contrast cu creşterea numărului populaţiei. Foamea a început să-şi arate colţii şi odată cu ea molimile au început să bântuie. Dar aceste calamităţi nu au îmblânzit zelul încasatorilor de dări care trebuiau să umple vistieria goală în urma nesăbuitelor cheltuieli pentru viaţa de huzur a curţii şi a demnitarilor. Ţăranii, meşteşugarii şi comercianţii, văzând că roadele muncii lor dispar fără folos, în gâtlejul nesătul al statului, şi-au restrâns activitatea productivă pentru a nu mai plăti impozite. Ca urmare, nivelul încasărilor din impozite a scăzut, iar armata, în majoritatea ei alcătuită din mercenari, nu mai putea fi plătită şi ţinută sub control. În rândurile armatei, locul arabilor, vajnicii războinici din perioada războaielor de cucerire, fusese luat de turci, la fel cum, odinioară, în legiunile romane, germanii luaseră locul italicilor. Începând cu al-Mutasir, califii erau numiţi, înlăturaţi, ucişi sau dirijaţi de căpeteniile gărzii pretoriene turceşti.

Slăbiciunea autorităţii centrale a grăbit procesul de dezagregare al Imperiului. Guvernatorii provinciilor nu mai depindeau decât nominal de Bagdad. Tendinţele de autonomizare manifestate de unele provincii au avut drept rezultat apariţia unor conduceri locale care nu mai respectau autoritatea califilor. În 756, Spania s-a declarat independentă. În 788, Marocul, în 801, Tunisul, în 868, Egiptul. Nouă ani mai târziu, emirul Egiptului a atacat Siria şi a cucerit cea mai mare parte a provinciei, urmaşii lui domnind ca suverani independenţi până în anul 1076.

În anul 821, al-Mamun l-a recompensat pe *Tahir*, conducătorul oştirilor sale, cu dreptul de a transmite descendenţilor săi guvernarea Chorasanului, ceea ce practic însemna întemeierea unei dinastii locale. *Tahirizii* au guvernat cea mai mare parte a Persiei, în deplină suveranitate, până în 872 când locul lor a fost luat de *dinastia saffarizilor* care vor guverna această provincie până în 903.

Buwayhizii, urmaşii lui Buwayh, o căpetenie din regiunea muntoasă de la Marea Caspică, au ocupat mai întâi Isfahanul şi Sirazul şi apoi, în 945 Bagdadul, silindu-i pe califi să le asculte ordinele. *Abdul al-Dwla*, cel mai important dintre buwayhizi (949-983), a făcut din capitala sa, Siraz, unul din cele mai frumoase oraşe ale Islamului. În timpul îndelungatei sale domnii, teritoriile de sub administraţia sa au cunoscut o revenire la prosperitatea de odinioară.

În anul 874, *Saman*, descendentul unui nobil zarathustrian a întemeiat *dinastia samanizilor* care a guvernat Transoxania şi Chorasanul până în anul 999 când a fost răsturnată de turci, a căror prezenţă se face din ce în ce mai simţită în spaţiul asiatic al Islamului.

În anul 962, o ceată de aventurieri turci, sub conducerea lui *Alptigin*, a pătruns în Turchestan şi Afganistan, a cucerit oraşul Ghazni şi a pus bazele *dinastiei ghaznevidă*. *Subuktigin* (976-997), mai întâi sclav al lui Alptigin, apoi ginere şi în final succesorul său, şi-a întins stăpânirea asupra Peşavarului şi a unei mari părţi din Chorasan. Fiul său Mahmud (998-1030) a cucerit toată Persia, de la Goful Persic până la Oxos, şi a pătruns în India, ocupând Pundjabul de unde a jefuit imense valori. Şi aşa cum se întâmplă cu cei mai mulţi cuceritori, după ce îşi satisfac setea de bogăţii, trec la acte de mecenat, tot astfel şi Mahmud a adunat în jurul său un mare număr de oameni de ştiinţă şi de litere, din rândul cărora trebuie menţionate numele lui al-Biruni - autorul unor lucrări de astronomie, matematică, fizică, mineralogie, farmacologie, geografie şi istorie, redactate în limba arabă - şi al poetului Firdousi, autorul *Cărţii regilor*, o cronică în versuri a Persiei până la cucerirea ei de arabi (651).

Domniei ghaznevizilor îi pune capăt o altă seminţie de turci, turcii selgiucizi. Conducătorul lor, *Toghrul Beg*, după ce a ocupat cea mai mare parte a Persiei, a trimis o delegaţie la Bagdad pentru a se închina califului şi a se converti la islamism. Califul *al-Quaim*, care la data aceea nu mai avea nici o autoritate asupra provinciilor, a primit cu bucurie solia în speranţa că Toghrul îl va elibera de sub tutela buwayhizilor şiiţi. Pentru a cimenta acest sprijin binevenit, al-Quaim s-a căsătorit cu nepoata lui Toghrul, căruia i-a acordat titlul de *"rege al răsăritului şi apusului"* (1055). Prin acest act, califatul abbasid încetează să mai existe.

Energia noilor stăpâni ai Imperiului a început să dea roade deîndată ce au preluat conducerea. Una după alta micile dinastii locale, rezultate din dezagregarea Islamului abbasid au fost supuse şi provinciile au reintrat în subordinea Bagdadului. Conducătorii selgiucizi şi-au luat titulatura de sultani şi au acaparat toată puterea politică, lăsând califilor numai un rol religios. Intervenţia lor a avut darul să readucă la viaţă Imperiul muribund şi să stimuleze zelul mahomedanismului ortodox, dominat până atunci de buwayhizii şiiţi.

După moartea lui Toghrul Beg (1063), demnitatea de sultan selgiucid a revenit nepotului său Alp Arslan, un strălucit conducător de oşti. În fruntea a numai 15000 de războinici viteji, el a repurtat o răsunătoare victorie asupra unei armate bizantine de 100000 de ostaşi, comandată de însuşi împăratul Roman IV care a căzut prizonier. Alp Arslan l-a tratat cu mărinimie pe imperialul său captiv şi după primirea unei sume de răscumpărare l-a pus în libertate.

Fiul său, Malik-Sah (1072-1092) a fost cel mai important sultan selgiucid. În timp ce generalul său Suleiman cucerea Asia Mică, el ocupa Transoxania până la Buchara şi Kaşgar. Destoinicul său ministru, Nizam al-Mulk, a adus Imperiul la o stare de prosperitate care aminteşte de rolul pe care l-au avut vizirii barmecizi în timpul domniei lui Harun al-Raşid. Timp de treizeci de ani, Nizam a condus administraţia, politica şi finanţele, a reparat drumurile, podurile şi hanurile şi s-a îngrijit ca circulaţia pe şosele să se desfăşoare în siguranţă. În acelaşi timp a protejat artele şi ştiinţa, a ridicat clădiri monumentale, a întemeiat şi subvenţionat şcoli superioare, echivalentele universităţilor din lumea creştină din secolul XIII şi a finanţat construirea marii moschei de la Ispahan. La sugestia sa, Malik-Sah l-a însărcinat pe Omar Caian şi pe alţi astronomi să reactualizeze calendarul persan. După experienţa de o viaţă pusă în slujba statului, la vârsta de şaptezeci de ani, Nizam a aşternut în scris concepţia sa cu privire la guvernarea statului, într-o lucrare redactată în limba persană intitulată "Siyasat-name" (Cartea artei de a guverna).

În ceea ce priveşte unitatea statului, Nizam era intolerant de pe poziţia musulmanului ortodox care nu privea cu ochi buni prezenţa creştinilor, evreilor şi şiiţilor în funcţiunile publice. Suspiciunea sa se îndrepta, îndeosebi, asupra sectei ismaeliţilor formată din şiiţi radicali. Aceştia nu-i vor ierta atitudinea şi, în anul 1092, vor trimite un asasin care, sub pretextul înmânării unei petiţii, va pătrunde în cabinetul său şi-i va împlânta un pumnal în piept.

La scurt timp după asasinarea lui Nizam, moare şi Malik-Sah. După o perioadă de lupte între fiii săi, sultanatul revine lui Sindjar (1117-1157). Sub domnia sa Bagdadul îşi păstrează strălucirea din timpul tatălui său, dar după moartea sa imperiul selgiucid se va fărâmiţa în mai multe regate provinciale care vor duce între ele un continuu război.

Un sclav kurd al lui Malik, Zangi, a pus la Mosul, în anul 1127, bazele dinastiei atabegilor. El s-a opus cu energie extinderii dominaţiei cruciaţilor care, la 15 iulie 1099, cuceriseră Ierusalimul. Fiul său Nur-ud-din-Mahmud (1146-1173) a cucerit Siria, a transferat capitala la Damasc şi a smuls Egiptul din mâinile *dinastiei fatimizilor* care, de fapt, nu mai exercita conducerea politică efectivă de la începutul secolului XI, ea revenind vizirilor recrutaţi din rândul comandanţilor militari. În anul 1169 funcţia de vizir al Egiptului este preluată de unul din generalii lui Nur-ud-din-Mahmud, Sirkuh, căruia i-a urmat nepotul său, Salahad-din Yusufibn Ayyub, pe care Europa creştină îl va consemna sub numele de *Saladin*.

Născut în Tekrit pe malul Tigrului în 1138, Saladin nu era semit, ci kurd. Tatăl său Ayyub fusese guvernator, mai întâi la Baalbek şi apoi la Damasc. În aceste oraşe, trăind în mediul de la curte, a deprins atât arta administrării statului, cât şi meşteşugul armelor. Aceste cunoştinţe, pe care le stăpânea cu măiestrie, erau completate cu o adâncă evlavie, temeinice cunoştinţe teologice şi un mod de viaţă aproape ascetic.

La moartea lui Nur-ud-din (1173), guvernatorii provinciilor au refuzat să-l recunoască rege pe fiul acestuia în vârstă de unsprezece ani, aducând Siria, din nou, în stare de haos. Cum în această situaţie ţara putea deveni o pradă uşoară pentru cruciaţi, Saladin a părăsit Egiptul în fruntea unui detaşament de 700 de călăreţi şi, printr-o serie de atacuri rapide, a devenit stăpânul Siriei. La reîntoarcerea în Egipt şi-a luat titlul de rege, întemeind *dinastia ayyubizilor*. Şase ani mai târziu a iniţiat o nouă campanie în Siria, a mutat capitala la Damasc şi a cucerit Mesopotamia. În octombrie 1187 Saladin recucereşte Ierusalimul, fapt care va determina Europa creştină să iniţieze cea ce a treia cruciadă.

În regiunile înglobate în regatul său, Saladin a impus aceeaşi religiozitate severă, de orientare sunnită, ca la Cairo. Deşi a micşorat simţitor impozitele, în timpul domniei sale au fost construite numeroase lucrări de utilitate publică. Dar ceea ce i-a creat faima unui rege mare şi a unui nobil autentic, recunoscut ca atare chiar şi de lumea creştină, a fost cavalerismul şi spiritul de dreptate de care a dat dovadă în tot ceea ce a întreprins.

După moartea sa, în anul 1198, asistăm din nou la haosul provocat de certurile pentru succesiune la tron, un spectacol familiar acestei perioade din istoria Islamului. Fiii săi nu au fost la înălţimea moştenirii pe care le-a lăsat-o Saladin şi dinastia ayyubidă se va stinge după trei generaţii (1260).

(va urma)

Gabriel CONSTANTINESCU

Evreii în ROMÂNIA

Fapte și cifre

COMERȚUL ȘI MEȘTEȘUGURILE

În perioada pe care o analizăm - România Mică - evreii au reușit să pătrundă în comerț și în activitatea meșteșugărească într-o astfel de măsură, încât amenințau, prin număr, dar și prin concurență neloială, să-i înlăture, din viața economică, pe comercianții și meseriașii autohtoni. Încă din deceniul al șaptelea al secolului trecut, 78% din negustorii și meseriașii din capitala Moldovei erau evrei. Toate măcelăriile și brutăriile, precum și o mare parte din băcăniile din Iași erau în mâini evreiești, "*încât* - remarca un călător francez din acel timp - *evreii ar putea, cu ușurință, să înfometeze orașul dacă ar declara grevă*".

Spre sfârșitul secolului al XIX-lea, iudaizarea unor centre urbane și rurale din Moldova, era fapt împlinit. Existau în această provincie târguri unde, în afară de jandarmi și reprezentanții administrației, toată populația era evreiască.

Pentru o completă înțelegere a procesului de iudaizare a provinciilor românești, trebuie urmărite, în paralel, două aspecte. Mai întâi, continua invazie din afara hotarelor țării și apoi, excedentul de nașteri față de morți la populația evreiască deja stabilită în România, acest al doilea aspect fiind la fel de primejdios pentru ființa neamului românesc ca și primul, dacă nu chiar mai primejdios.

În cea de a doua jumătate a secolului XIX, se poate afirma fără exagerare, că Iașii erau pe cale de completă iudaizare. Deja în 1860, capitala Moldovei număra 3212 negustori evrei față de numai 470 creștini, în timp ce cu treizeci de ani în urmă, pe Ulița Mare a orașului, nu exista decât un singur negustor evreu. În același an, 1860, în Iași erau 3721 de meseriași evrei față de 1492 creștini, cifră în care, pe lângă români, în numărul creștinilor, sunt incluși și 278 de supuși străini, precum și 171 de țigani.

În anul 1900, conform datelor statistice publicate în Mon.Of.din 14 decembrie, la Iași trăiau 39441 evrei - 50,90% din totalul populației, câtă vreme românii numărau numai 35645 de suflete, adică o proporție de 45%, restul fiind străini de alte naționalități.

În anul 1912, după datele consemnate de *L.Colescu* în studiul "*La population de religion mosaique en Roumanie*" (1913), populația din patru târguri moldovenești era majoritar evreiască (Herța 66,37%, Mihăileni 62,37%, Hârlău 56,40% și Fălticeni 53,34%), iar în nouă orașe (Dorohoi, Botoșani, Panciu, Bacău, Piatra, Tg.Frumos, Tg.Neamț, Vaslui și Roman), populația evreiască se apropia de 50%.

Conform statisticilor publicate de scriitorul și istoricul *Radu Rosetti*, în lucrările semnate cu pseudonimul *Verax*, "*La Roumanie et les juifs*", Buc.1903 și "*Rumania and the Jews*", Buc.1904, situația pieții comerciale din Moldova se oglindește în următoarele cifre. În anul 1887, în această provincie existau de abia 6210 firme comerciale românești, față de 10912 evreiești. În anul următor, 1888, evreii patentari sunt în număr de 14387, față de 13075 creștini, în această cifră fiind incluși și deținătorii de patente de alte naționalități. În anul 1900 sunt înregistrate 17820 firme evreiești, față de 15039 firme deținute de creștini. În anul 1901, firmele evreiești sunt în număr de 16441, față de 14393 firme patronate de creștini.

Situația în activitatea meșteșugărească, nu este mult deosebită de situația din comerț. Aceeași sursă (Radu Rosetti) indică pentru anul 1902 că în cele 13 capitale de județ ale Moldovei, din totalul de 27273 de meșteșugari înregistrați, 12426 erau evrei, adică 46%.

Ca și în agricultură, după ce au obținut pozițiile dominante în comerț și meșteșuguri în Moldova, evreii încep asaltul asupra Munteniei unde, în scurt timp, vor înregistra succese importante. Bineînțeles că obiectivul principal care le va polariza interesul a fost București, capitala Țării, dar infiltrarea se va întinde în toate centrele urbane, până în cele mai îndepărtate colțuri ale Olteniei.

Localizat în timp, momentul în care se declanșează invazia asupra Bucureștilor este anul 1862 când orașul devine capitala Țării și, ca urmare, centrul cultural, politic și economic al Principatelor Unite. Moldova, sufocată de atâta evreime, devenise cu totul neîncăpătoare, așa că iureșul spre provincia de dincolo de Milcov merita toate strădiuințele.

La început, noilor veniți le-a fost destul de greu, întrucât se izbeau de elemente dârze, pricepute în negoț și meserii. Dar greul a durat numai până când au reușit să pună mâna pe câteva capete de pod. La această acțiune le-au fost de mare ajutor micile colonii evreiești, alcătuite din evrei sefarzi, sosiți în Țara Românească din Imperiul Otoman cu mult înaintea invaziei evreilor așkenazi, proveniți din Imperiul Habsburgic și din Rusia.

Și, în felul acesta, noii veniți, în conlucrare cu cei vechi, au reușit, înainte de 1878, să constituie aproape o treime din numărul breslașilor din București. Din cele 27110 suflete cât numărau breslele, (7024 capi de familie cu membrii acestora), 16299 erau ortodocși și 8617 evrei. În opera sa cu caracter social și politic, Mihail Eminescu remarcă prezența covârșitoare a evreilor în meseriile rentabile, pe când românilor le rămâneau meseriile ostenitoare și puțin rentabile: muncitori cu ziua, dulgheri și dogari, fierari și potcovari, rotari, sacagii, zidari, cavafi etc. În comerț, dețineau, de asemenea, majorități zdrobitoare, ca bancheri și zarafi, ca samsari și comisionari, ca arendași și antreprenori, bijutieri și giuvaergii, ca hăinari, ca marchitani și mănușari, ca geamgii și comercianți de mobile. "*S-a dus negoțul românesc de pe vremuri* - scria cu multă amărăciune marele istoric N.Iorga, vorbind de negustorii bucureșteni - *care își făcea auzit glasul încă pe vremea lui Cuza Vodă fiindcă s-au învârstat elemente de adunătură, în astfel de măsură, încât, în timpul marilor serbări jidovești din Septembrie mai toate obloanele din Lipscani erau lăsate*". Și ceva mai departe: "*Vechii noștri negustori arar mai vizitează teatrele cu locuri prea scumpe pentru punga lor și sunt înlocuiți de străini înlesniți cu bani, mai ales evrei*". (Nicolae Iorga, Istoria Bucureștilor).

Din Anuarul General al României pe 1896-97 desprindem următoarea situație pentru centrul comercial al Capitalei. Pe strada Lipscani, din 151 firme, 89 sunt evreiești; pe Gabroveni, din 60 de prăvălii, 32 sunt evreiești; pe Calea Moșilor, din 1102 firme, 346 sunt evreiești; pe strada Șelari din 68 fime, 50 au proprietari evrei; pe Calea Victoriei, din 524 firme, 115 sunt evreiești; pe strada Carol din 263 firme, 128 sunt evreiești.

Și penetrarea evreilor în viața comercială a Munteniei nu se limitează numai la București. În orașele capitale de județ, acolo unde până la 1862 prezența unui negustor evreu era o raritate, în anul 1899 statisticile consemnează existența a 1167 firme evreiești față de 5181 românești și 1775 străine.

În continuare, să dăm câteva date care lămuresc poziția pe care o ocupau evreii în Vechiul Regat, luat în totalitate.

Conform datelor statistice din 1887, numărul patentarilor din România era de 86292, dintre care 58291 români, 9865 străini și 18135 evrei. Pentru anul 1901 sunt înregistrate următoarele cifre: 68802 firme românești, față de 10966 străine și 20515 evreiești. În anul 1904, la un total de 96937 comercianți și meseriași, 21194 erau evrei - 13955 în comunele urbane și 7239 în cele rurale; 13685 erau străini - 8142 în comunele urbane și 4543 în comunele rurale; 62058 erau români - 18862 în orașe și 43196 în sate.

Aceeași masivă invazie evreiască în viața comercială se înregistrează și în provinciile care în timpul României Mici se găseau sub stăpânire străină.

În Basarabia invazia s-a produs pe două căi; una, cea obișnuită, prin scurgeri din Rusia, Polonia și Podolia și a doua, organizată de autoritățile țariste, prin colonizări agricole evreiești. Din păcate, pentru această provincie, nu posedăm date statistice din care să rezulte proporția evreilor în comerț și în activitatea meșteșugărească. Putem însă deduce preponderența lor în aceste domenii de activitate, ținând seama de proporția în care populau orașele și târgurile și de refuzul lor de a se transforma în agricultori, așa cum doreau autoritățile care i-au colonizat în această provincie, prezența lor aici având rostul de a dilua, ca și colonizările masive cu rusofoni, covârșitoarea majoritate a populației băștinașe, la data când provincia lui Ștefan cel Mare a fost transformată în gubernie rusească.

Iată cifrele în acest context:

Orașul Hotin, la un total de 31800 locuitori, număra 12000 evrei și de abia 4500 români;

Orașul Orhei, la un total de 14800 locuitori, număra 7000 evrei și de abia 5000 români;

Orașul Tighina, la un total de 35400 locuitori, număra 8000 evrei și 10000 români;

Târgul Călărași, la un total de 2345 locuitori, număra 1028 evrei;

Chișinăul, la un total de 131000 locuitori, număra 60000 evrei și 71000 alte naționalități.

Cât privește coloniile agricole unde numai agricultură nu se făcea, acestea s-au dezmembrat la scurt timp după înființare, evreii aciuindu-se în orașe și târguri pentru a se îndeletnici cu negoțul.

Situația din Bucovina este mai dramatică decât cea din Basarabia. Conform datelor furnizate de "*Statistische Monatschrifi*", Viena 1981, în perioada 1868-1881, populația evreiască din această provincie a crescut cu 41,10%, pe când sporul celorlalte naționalități numai cu 7,84%.

Conform datelor furnizate de *I.E.Toronțiu* în "*Poporația și clasele sociale din Bucovina*", Buc.1916, situația în anul 1910 era cum nu se poate mai întristătoare:

		Evrei		Români				
Gura Humorului	numără	2050	la	708	din	totalul	de	5257
Rădăuți	"	5940	"	4445	"	"	"	16604
Siret	"	3178	"	715	"	"	"	7815
Storojineț	"	3453	"	3039	"	"	"	10266
Suceava	"	4200	"	3667	"	"	"	11314
Câmpulung	"	1577	"	5574	"	"	"	8726
Sadagura	"	3410	"	14	"	"	"	4439

Negustorii bucovineni atingeau un total de 10312. Din aceștia, 444 erau români, 1226 străini și 8642 evrei. Acești 8642 negustători evrei care se ocupau cu negoțul de lemne, bere, fier, galanterie, grâne, păcură, petrol lampant, piele, fructe, aveau la dispoziție o populație creștină de 692800 suflete care trudea pentru bunăstarea a 102919 evrei.

În Ardeal situația începe să devină dramatică odată cu anul 1867 când se încheie pactul dualist și Ungaria devine regat în cadrul Imperiului Habsburgic. Aici, ca și în Banat, în toate târgurile și orașele dacă erau, până la această dată, câteva mii de evrei. Propriu-zis până la revoluția din 1848, în tot Ardealul, erau abia 15573 evrei. Imediat însă după încheierea pactului dualist, când evreii încep să se bucure de drepturi, în principal de dreptul de a se așeza în orașe, numărul lor crește, ajungând în 1870 la 24842.

Orașele, târgurile și, în cele din urmă, satele încep să-i cunoască și să prindă o tentă evreiască. Oradea Mare număra, sub domnia lui Iosif II, foarte puțini evrei și nu aveau voie să locuiască decât în cartierul Catanavaros și să circule numai până la apusul soarelui. Odată cu 1848 ei câștigă deplină libertate de a se așeza în oraș și de a cumpăra proprietăți. Curând numărul lor va depăși 10000, cucerind poziții dominante în comerț, industria mare, finanțe - poziții pe care, altădată, le aveau în mâinile lor macedo-românii. În 1880, în Făgăraș, apar firme evreiești, iar în 1913, în oraș, rămăseseră doar 90 de meseriași - patroni și ajutoare și 5 firme comerciale deținute de români. Aradul număra în 1867, 3710 evrei, iar în tot comitatul 6910. În 1871, numărul lor crescuse într-atât, încât erau în stare să aleagă deputat pe fiul rabinului, iar în 1894 aveau deja 40 de consilieri. O situație asemănătoare este la Brașov. Tot negoțul mare este în mâinile lor, librăriile, tipografiile, băncile mari, birourile de avocatură, în toate aceste domenii devin majoritari. Alungați din Rusia, ei se așează în valuri în cetate, negustorii români retrăgându-se de pe piață. Sprijiniți de unguri, evreii vor participa la războiul de deznaționalizare pe care statul maghiar l-a dus, cu îndârjire, împotriva națiunii române.

(va urma)

marginalii

În paralel cu sinteza mai veche a lui A.D.Xenopol, continuă şi reeditarea ***Istoriei Românilor*** *a lui Nicolae Iorga (ediţia princeps, în 10 vol., a apărut între 1936-1939; lucrarea a mai cunoscut şi o ediţie în limba franceză, scoasă la Bucureşti, între 1939-1945, sub titlul* ***Histoire des Roumains et de la romanité orientale****).*

Noua ediţie în limba română, oferită de Editura Enciclopedică, a ajuns în 1993 la vol.III ("Ctitorii"), îngrijit de d-l Victor Spinei (care este, alături de d-l Gh.Buzatu, şi coordonator general al ediţiei). Textul este însoţit de bogate note şi comentarii critice, cu necesare îndreptări, precizări şi aduceri la zi. Substanţială (şi necruţătoare, cînd e cazul, cu omul şi savantul dificil care a fost N.Iorga) este şi postfaţa d-lui V.Spinei: "Ultima mare sinteză a lui N.Iorga asupra istoriei românilor..."

Materia volumului se referă la perioada secolelor X-XIV (de la creaţiunea statală sud-dunăreană a Asăneştilor pînă la Mircea cel Bătrîn şi la începuturile dinastiei muşatine din Moldova), fiind împărţită în trei "Cărţi" de întinderi inegale: I. "Colaborările"; II. "Ctitoria dunăreană şi balcanică"; III. "Ctitoria independentă. Prima sinteză a secolului al XIV-lea" (această a treia parte fiind cea mai extinsă şi mai interesantă din unghiul de vedere al publicului mai larg).

Restituirea operelor monumentale ale istoricilor noştri mai vechi este un fapt cultural remarcabil. E de aşteptat că în curînd vom avea şi o nouă ediţie a sintezei în trei volume a lui Constantin C.Giurescu (cea mai limpede, mai sistematică şi mai apropiată de limbajul istoriografiei actuale). Toţi aceştia sînt paşi necesari pe calea ***demarxizării*** *conştiinţei noastre istorice şi naţionale - proces complex şi mai anevoios decît ne-am fi închipuit-o în urmă cu doar cîţiva ani...*

Un eveniment editorial trebuie considerată noua ediţie (a treia) a ***Nostalgiei Paradisului*** *de Nichifor Crainic (Editura "Moldova", Iaşi, 1994), una dintre cele mai însemnate cărţi ale culturii creştine româneşti, inadmisibil de puţin (şi de prost) cunoscută generaţiilor mai noi. Tonul judecăţilor superficiale l-a dat, din păcate, G.Călinescu însuşi,* ***în Istoria****... sa din 1941, unde tratează cu vădită maliţiozitate întreg curentul "ortodoxist". De atunci toată lumea vorbeşte de un pretins "platonism" al concepţiei culturale şi estetice a lui Nichifor Crainic şi se indignează de cutare pagină de îngustime critică, pierzîndu-se din vedere ansamblul construcţiei teoretice, deosebit de coerente şi de subtile în sistemul de referinţă creştin.*

Nostalgia Paradisului *este, din cîte cunoaştem, cea mai bine articulată sinteză teoretică a concepţiei creştine despre cultură şi artă, luminată de duhul ortodoxiei şi străină de alunecările prea filosofizante ale gînditorilor creştini ruşi (ca Vl.Soloviov ori N.Berdiaev). Mai degrabă poate fi apropiată de* ***Arta icoanei. O teologie a frumuseţii*** *de P.Evdokimov (apărută în 1992 şi în limba română), pe care însă o devansează cu cîteva decenii şi o întrece prin forţa de cuprindere şi generalizare. Nici cartea lui M.Eliade,* ***La nostalgie des origines****, deşi dominată de un cu totul alt spirit, nu e străină de ecourile gîndirii lui N.Crainic (cineva va trebui să se încumete într-o zi şi să arate cît de îndatorat a rămas M.Eliade, fără s-o mărturisească, unor gînditori români interbelici, cvasi-necunoscuţi în Occident, precum Nae Ionescu, Crainic sau Blaga...).*

Nostalgia Paradisului se afla deja, ***in nuce****, în cîteva dintre eseurile cuprinse în* ***Puncte cardinale în haos*** *(1936) şi* ***Ortodoxie şi etnocraţie*** *(1937), cărţi ce-şi aşteaptă şi ele reeditarea. Eseul introductiv, "Modul teandric", apăruse iniţial în paginile revistei "Gândirea" (ianuarie 1940). Se poate spune deci că această carte, publicată în 1940, reprezintă sinteza ultimă a gîndirii lui N.Crainic în două din laturile ei fundamentale: teoria culturii şi estetica creştină. Mai precis, avem de-a face cu o* ***teologie a culturii*** *şi cu o* ***teologie a artei****, cu o abordare teologică fără egal a omului ca* ***fiinţă creatoare****, "după chipul şi asemănarea" lui Dumnezeu.*

Construcţia teoretică creşte impresionant, cu o logică foarte strînsă, din rădăcina "Modului teandric". Ideile îşi răspund una alteia, cu necesitate, ca notele unei simfonii perfecte. Partea întîi, "Religie şi cultură", porneşte de la distincţia dintre cultură şi civilizaţie, studiază apoi "raportul genetic" şi "simbioza istorică" dintre religie şi cultură, sfîrşind prin a pune în evidenţă influenţele fireşti şi conflictele nefireşti dintre aceste două sfere ale spiritualităţii, cu un foarte întemeiat rechizitoriu la adresa crizei generale a lumii moderne ("...marele proces al trecerii de la medieval la modern înseamnă părăsirea concepţiei teocentrice şi adoptarea unui antropocentrism care, în dezvoltarea lui, va fi totuna cu descreştinarea culturii" - p.79; "Descentralizarea culturii moderne, adică ruperea ei de centrul spiritual religios, înseamnă fărîmiţarea ei în varietăţi individuale, lipsite de sensul superior al unităţii spirituale" - p.80). În multe puncte, gîndirea lui Crainic se întîlneşte cu cea a lui René Guénon. Dar Crainic este coerent creştin, stînd pe baza solidă a ortodoxiei, pe care Guenon o ignora.

Partea a doua, "Teologie şi estetică", lămureşte mai întîi ***sensul teologic al frumosului****, distingînd între frumosul* ***transcendent****, frumosul* ***natural*** *şi frumosul* ***artistic****, arătînd însă că ele sînt aspecte comunicante, ducînd la conceptul acelei "frumuseţi" care va salva lumea, după vorba lui Dostoievski. Totul tinde spre "frumosul sofianic" ("sofianicul" la Crainic nu trebuie cumva confundat cu cel relativizat filosofic de Blaga!). Mentorul gîndirist porneşte de la baze patristice (Dionisie Pseudo-Areopagitul, Sf.Ioan Damaschin etc.), fără a le trăda în febra "originalităţii", ci dezvoltîndu-le cu elemente noi, pînă la ultimele lor consecinţe. Se nasc de aici minunate pagini de estetică creştină, vizînd atît "arta" cît şi "artistul"; categoria estetică supremă nu putea fi alta decît* ***sublimul*** *(intuiţia estetică prefigurează intuiţia mistică), iar tipurile umane exemplare rămîn* ***geniul*** *(ca realizare supremă a "chipului" lui Dumnezeu în om) şi* ***sfîntul*** *(ca realizare supremă a "asemănării" cu Dumnezeu). Capitolul "Problema stilului", care încheie partea a doua, este o polemică indirectă cu Blaga de pe poziţiile creştinismului ortodox (stînd alături de paginile lui D.Stăniloae - scrise cam tot în aceeaşi perioadă - din* ***Poziţia d-lui L.Blaga faţă de creştinism şi ortodoxie****).*

Partea a treia, "Nostalgia Paradisului", care a dat şi titlul întregului volum, este încununarea armonioasă a părţilor anterioare, luminînd mobilul cel mai adînc (dar şi rolul profetic) al elanurilor creatoare ale omului: "sentimentul paradisiac" (dovedit ca "realitate universală", nu doar în creştinism, ci în toate religiile şi culturile cunoscute). "Civilizaţia îşi are impulsul primar în memoria paradisului terestru. Cultura îşi are impulsul primar în aspiraţia către paradisul ceresc... Nostalgia paradisului este impulsul fundamental al plăsmuirilor omeneşti" (pp. 251-253). Nici nu i se poate conferi creaţiei artistice un statut mai nobil decît acesta: "În orice artist de rasă se reproduce ceva din lupta lui Iacob cu îngerul: e lupta pentru cucerirea frumuseţii divine" (p. 289).

Să mai adăugăm că noua ediţie include, ca "studiu introductiv", substanţialul articol al lui D.Stăniloae, ***Opera teologică a lui Nichifor Crainic*** *(publicat în "Gândirea" din aprilie 1940 - Număr festiv dedicat lui N.Crainic la împlinirea a 50 de ani). Sînt paginile cele mai dense şi mai autorizate din cîte s-au scris pînă astăzi despre* ***teologul*** *N.Crainic, definit drept "cel dintîi teolog român din epoca modernă a istoriei noastre care scoate teologia din cercul strîmt şi ocolit al specialiştilor, prezentînd-o într-o formă impunătoare atenţiunii generale a lumii intelectuale [...]. Nichifor Crainic înnoieşte prin reactualizarea tradiţiei într-o teologie care se mulţumea doar cu cîteva coji din această tradiţie, primite pe calea şi de multe ori prin interpretarea ocolită a teologiilor apusene. Prin Nichifor Crainic s-a săvîrşit o adevărată restaurare a teologiei româneşti în duhul ortodox" (pp.VI-VII).*

Îngrijitorii ediţiei, perechea Magda şi Petru Ursache, o mai înzestrează cu o postfaţă şi cu un corp de note, care nu se ridică însă la înălţimea cărţii, fragmentînd adesea în mod inutil lectura. Cît despre contribuţia bio-bibliografică a d-lui Alexandru Cojan (ginerele autorului), ea este marcată de diletantism. Privind totuşi lucrurile de sus, ediţia este mai mult bună decît rea, îndeosebi dacă o comparăm cu ediţiile precedente din operele lui N.Crainic (cele încropite de d-l Nedic Lemnaru).

O carte pe care o semnalăm fără a fi apucat s-o citim, dar despre care sîntem convinşi că reprezintă o lectură de excepţie, avînd în vedere volumele anterioare ale autorului şi distinsa sa activitate publicistică din ultimii ani, este ***Don Quijote în Est****, eseul d-lui Octavian Paler (Editura "Albatros", 1994). După mărturisirea autorului, cartea reprezintă "un pariu al sincerităţii", vizînd, dinlăuntru, condiţia omului răsăritean de astăzi, mai ales în ipostaza sa intelectuală. Don Quijote, "Cavalerul Tristei Figuri", adevărat mit apusean al idealismului sublim, luptîndu-se cu "morile de vînt" ale istoriei, s-ar fi mutat, cu "lance" şi "mîrţoagă", în spaţiul Europei răsăritene, unde şi-ar fi redescoperit esenţa şi actualitatea. Donquijotismul ar deveni astfel o nouă formă de răspuns contemporan la "teroarea istoriei", eseul d-lui Paler ambiţionînd să fie o radiografie deopotrivă istorică şi spirituală a unei lumi care încearcă să-şi recupereze, după o boală îndelungată şi în condiţii de mare vitregie, echilibrul lăuntric şi identitatea europeană.*

Nouă ni se pare, totuşi, că donquijotismul este, în esenţa lui, ***prea apusean*** *spre a putea deveni "funcţional", ca atare, sub cerul Răsăritului ortodox. Promitem ca, după lectura cărţii d-lui Paler, să revenim cu o cronică mai amplă şi mai la obiect, pe care statura autorului o merită cu prisosinţă, fie că sîntem de acord, fie că nu, cu unul sau altul dintre aspectele morale, culturale ori politice pe care le*

Pentru că spaţiul nu ne permite mai mult, ne mulţumim să semnalăm măcar în treacăt cîteva alte titluri de mare interes, toate ***reeditate*** *la începutul acestui an: primul volum (din 1939) al ediţiei Perpessicius a* ***Operelor*** *lui M.Eminescu (redat acum în ediţie anastatică, prin colaborarea dintre Editurile "Vestala" şi "Alutus-D" din Bucureşti); cartea din 1923 a lui Grigore Tăuşan,* ***Filosofia lui Plotin*** *(unică în bibliografia filosofică românească); eseul de "peratologie" al d-lui Gabriel Liiceanu,* ***Tragicul*** *(reapărut, fireşte, la "Humanitas") şi, în fine, noua ediţie, scoasă de Editura Enciclopedică (tot mai activă în vremea din urmă), a cărţii istoricului sas Adolf Armbruster,* ***Romanitatea Românilor. Istoria unei idei*** *(apărută iniţial în 1972 şi pe care M.Eliade o recomandase spre traducere în limba franceză).*

Răzvan CODRESCU

UN CATEHISM "BINECUVÂNTAT" PRIN CENZURARE

"CREŞTINISMUL CUMINTE"

Revista PUNCTE CARDINALE îşi propune sub acest supratitlu, să deconspire periodic modurile în care doctrina Bisericii Ortodoxe a fost şi este în continuare falsificată şi denaturată de anumite forţe anticreştine (masonice şi comuniste), infiltrate uneori chiar în sînul Bisericii. Scopul ascuns al falsificărilor şi denaturărilor operate asupra învăţăturilor Sfintei noastre Biserici Ortodoxe a fost unul singur: acela de a transforma ***creştinismul românesc*** într-o religie moartă, într-un "creştinism cuminte", care să nu poată deranja, în nici un fel, planurile oculte de descreştinare ale Europei de Răsărit, puse la cale, după cel de-al doilea război mondial, de către "înţelepţii şi hahamii acestei lumi".

P.S.S. Episcop dr. Andrei Magieru definea astfel **catehismul**: "Este cartea în care se cuprind pe scurt învăţăturile religiei creştine". Dar a cuprinde o învăţătură **pe scurt** - oricare ar fi aceasta - nu înseamnă a o cenzura sau a o denatura, ci doar a o rezuma, respectînd cu fidelitate conţinutul ideatic.

Odată cu venirea urgiei comuniste, orice carte cu titlul de "Catehism creştin-ortodox" a fost pusă la index de către ateismul de stat impus după anul 1948. O carte care a fost îndeaproape "urmărită", trecută în fondurile secrete ale bibliotecilor din ţară sau arsă de către Securitate, după confiscarea ei de la creştini, a fost şi *Catehismul creştinului ortodox* alcătuit de către preot prof. Ioan Mihălcescu, doctor în Teologie, şeful catedrei de "Teologie Dogmatică şi Simbolică" de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, considerat în epoca interbelică cel mai mare dogmatist român.

Din anul 1939, pr. Ioan Mihălcescu devine Mitropolitul Moldovei. Pînă în anul 1947, I.P.S. Irineu Mihălcescu a editat în tiraje de masă, pentru uzul tuturor creştinilor români, acest *Catehism*, pus mai tîrziu la index de puterea comunistă.

În anul 1990, Editura Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei a tipărit într-o ediţie nouă **Catehismul** alcătuit de Irineu Mihălcescu. Un act oarecum surprinzător faţă de pasivitatea, inerţia şi frica ce domină şi astăzi, după "revoluţia" din decembrie 1989, mediile bisericeşti şi teologice din România. Ediţia 1990 a fost una *anastatică*, adică fotoreproducerea celei originale. Tirajul a fost limitat, dar faptul că acest *Catehism* - care a speriat atît de mult pe comunişti - a reapărut, a însemnat enorm pentru creştinismul românesc. Reacţia "centrului", adică a Patriarhiei de la Bucureşti, nu a întîrziat. Alarmă: "O editură, scăpată de sub control, a tipărit catehismul lui Irineu Mihălcescu!". În cel mai scurt timp, o editură cu numele "Credinţa noastră" primeşte "ordinul patriarhal" de a retipări, într-un tirajde masă, acelaşi catehism, dar nu în ediţie anastatică sau cel puţin cu reproducerea fidelă a textului original, ci într-o ediţie... *revizuită*, adică cenzurată! În pagina de gardă a "catehismului de Bucureşti" se specifică: "Acum retipărit pentru folosul bunului creştin, cu binecuvîntarea Prea Fericitului TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. (Editura) <<Credinţa noastră>>, Bucureşti, 1990". "Catehismul de Bucureşti", binecuvîntat de Patriarhul Teoctist, conţine doar o singură cenzurare, la pagina 53, restul textului fiind identic cu cel original. Vom reproduce din *Catehismul* original pasajul care i-a speriat pe comunişti (între parantezele pătrate am însemnat textul cenzurat cu "binecuvîntarea" Patriarhului):

"Uciderea sufletească este pilda rea şi sminteala, adică momirea intenţionată la păcat a aproapelui sau scandalizarea lui prin vorbe şi fapte necuviincioase, ceea ce aduce după sine moartea sufletului.

[*Nu sunt vinovaţi de ucidere acei care, apărîndu-şi viaţa, averea şi cinstea, ar face vreun rău sau chiar ar ucide pre cei care i-au atacat*]. Acesta este pasajul cenzurat şi - atenţie ! - înlocuit cu o propoziţie scoasă, efectiv, din burtă: punctul de după "moartea sufletului" a fost înlocuit cu o virgulă, pentru a da caracter de cursivitate, după care s-a introdus: "ca şi orice atentat la convingerile ori credinţa religioasă a cuiva"! Sintagma: "Atentat la convingeri, ori credinţă" aparţine limbajului de lemn utilizat de laicismul contemporan!

"Tehnic" vorbind, în tirajul de masă al "catehismului de Bucureşti" s-a intervenit cu o cenzurare şi în acelaşi timp cu o falsificare (denaturare de conţinut) prin imixtiune! **Locul ales** nu este întîmplător, ci unul bine studiat, căci cenzurarea s-a făcut la capitolul "Cele zece porunci" - Porunca a VI-a: "*Să nu ucizi*, mai precis la răspunsul la întrebările 176 şi 178: "Ce opreşte această poruncă?" şi "Este un singur fel de ucidere ?".

Ce s-a urmărit prin această *subtilă cenzurare*, în aparenţă nesemnificativă ? Nimic altceva decît a pune pe creştinul ortodox în imposibilitatea de a uza, ca om şi cetăţean al unui stat, de dreptul - firesc în orice sistem juridic - la legitimă apărare în faţa unui posibil agresor! Lipsit de fundamentele moral-religioase ale dreptului de a se apăra (în legitimă apărare fiind), creştinul ortodox devine (şi asta am observat-o bine în cei 45 de ani de comunism) un biet animal de turmă, a cărui conştiinţă gregară nu-i mai poate dicta, conform instinctului de conservare, să-şi apere (şi acum cităm din *Catehismul* original al lui Irineu Mihălcescu) "*viaţa, averea* şi *cinstea*".

Conform "catehismului de Bucureşti", "binecuvîntat", cenzurat şi falsificat, dacă un creştin ar riposta ca să-şi apere *viaţa, averea* sau *demnitatea* (toate aceste valori ale persoanei umane sînt şi astăzi terfelite şi batjocorite, la patru ani după o "revoluţie" ce s-a vrut anticomunistă), atunci acesta ar fi "vinovat" de încălcarea poruncii a VI-a !!!

Şi tot conform aceluiaşi "catehism" cenzurat, neocomuniştii de azi, aflaţi la Putere în România, pot cataloga sau "defini" pe foştii deţinuţi politici (încă în viaţă), ca şi pe luptătorii anticomunişti refugiaţi după 23 august 1944 în munţi, luptînd cu arma în mînă ca să-şi apere *viaţa, averea* şi *demnitatea* de români şi de creştini, drept "criminali" şi "bandiţi", vinovaţi de...omucidere!. "Bunii creştini" se află probabil numai la Patriarhie, în posturi de cenzori ai învăţăturilor Sfintei noastre Biserici ! În felul acesta, cartea de învăţătură a lui Irineu Mihălcescu a fost transformată într-un catehism al minciunii, un catehism al ... "creştinismului cuminte!"

Silviu ALUPEI

PENTRU "SĂNĂTATEA" NOII GENERAŢII ?

La Iaşi, pe banii Fundaţiei Soros şi sub coordonarea unei doamne prof. Luminiţa Grădinariu, se editează de cîteva luni "Temperatura adolescenţei" (Publicaţie lunară pentru adolescenţii din licee), distribuită *gratuit* în întreaga ţară. Faptul în sine ar fi îmbucurător, cîtă vreme din bugetul nostru naţional nu sîntem în stare să finanţăm o presă pentru tineret.

Obiectivul mărturisit al publicaţiei este "sănătatea" noii generaţii. Sună bine. Să vedem însă care sînt "reţetele" acestei "sănătăţi"... Emblema publicaţiei este un trandafir stilizat, cu şase petale, în care se recunoaşte simbolul venerabil al **rozei masonice** (motivul "trandafirului care-şi deschide petalele" apare şi-n editorialul Numărului 4, în care e vorba de "aspiraţia spre culmi **misterioase**", cum scrie, ingenuu, o elevă din Hîrlău). Într-o tîlcuire mai puţin ingenuă, "misterul" acestei aspiraţii confuze nu este altul decît idealul "ocultat" al masoneriei (organizaţie internaţională întemeiată tocmai pe ideea de "secret" şi subversivitate).

O reţea (**network**) de origine şi structură masonică este funcţională în lumea de azi sub denumirea de **New Age**, amplă "mişcare" de pervertire psihică şi morală, vizînd mai ales generaţia tînără. În ea se integrează majoritatea formelor de îndobitocire (şi chiar de "satanizare") a tineretului actual, bazate pe **despiritualizare** şi pe **anarhia** libertăţilor iluzorii. Marea reuşită de pînă acum o reprezintă, din această perspectivă dizolvantă, tineretul american: analfabet, negativist, anarhic, impertinent şi steril, dar şi uşor de manipulat, atît prin propriile slăbiciuni, cît şi prin metodele diabolice ale psihologiei "trans-personale".

O astfel de "americanizare" se urmăreşte şi cu tînăra generaţie românească, de regulă cu sugestii şi fonduri venite din afara ţării (grupări para-religioase, fan-cluburi, publicaţii tip "Bravo", posturi de radio particulare, emisiuni TV tip "Ceaiul de la ora 5" ş.a.). Aici se înscrie şi publicaţia menţionată. Să răsfoim puţin primul Număr din acestan. Pe pagina întîi se exaltă tendenţios conceptul modern al "libertăţii", citîndu-se din "înţelepciunea" aşa-zisului "profet" Kahlil Gibran (1883-1931). Părinţilor li se aduce la cunoştinţă: "Copiii voştri nu sînt copiii voştri. Ei sînt fiii şi fiicele dorinţei nestăvilite de sine a naturii. Ei vin prin voi, dar nu de la voi. Deşi vă sînt alături, ei nu vă aparţin..."Conţinutul revistei? Cîteva articole admirative faţă de şcoala şi familia americană, sfaturi de igienă şi sexologie, reţete de slăbire, teste psihice de magazin, **music news**, stilul de viaţă **Grunge** (neo-hippiot), noutăţile filmului şi ale modei. Crăciunul este ridiculizat pe mai multe voci în pagina intitulată "Evenimente văzute cu simţul umorului de elevi"... Ce-i drept, sînt combătute fumatul şi alcoolismul. Portretul-robot al "tînărului sănătos" ar rezulta astfel: să nu bea, să nu fumeze, să facă sex cu precauţie, să mănînce morcovi şi afine, să-şi pună părinţii la respect, să se autocunoască prin teste P.S.I., să nu se strofoace cu tezele şcolare, să consume cît mai multă muzică rock (de preferinţă prin MTV), să fie la curent cu noutăţile cinematografice şi, se subînţelege, să citească "Temperatura adolescenţei"...

În tot Numărul nu adie nici o boare de spiritualitate, nici un accent mai grav, nici un avînt idealist, nici o vocaţie constructivă, nici o problemă autentic culturală. De Dumnezeu nu se suflă nici o vorbă, formele tradiţiei sînt ignorate sau bagatelizate, iar problema naţională este ocolită cu o grijă specială. Totul se mişcă mediocru în ţarcul materialului şi cotidianului, într-un limbaj ieftin şi adeseori agramat. *Omul* pare să dispară în faţa unei năzuite sinteze între *animal* şi *robot*. Ca în paradisul destrămat al lui Blaga, "ţărîna a secat poveştile"; dar "trupul" nici măcar nu se mai simte "trist" de goliciunea lui; ba dimpotrivă: se uită, cu suficienţă, spălăţel şi zîmbitor, în oglinda d-lui Soros, nemaiîncăpîndu-şi în piele de atîta ... "sănătate"!

(R.C.)

Un ochi râde, altul plânge...

Naționalism cu față...masonică

În săptămînalul bucureștean "Cuvîntul" (18-24 ian.1994, p.3, sub titlul "Naționalism cu față occidentală") d-l Alexandru Paleologu afirmă: "Naționalismul este o atitudine nu numai legitimă, dar indispensabilă la niște popoare care tind să-și regăsească memoria colectivă și conștiința lor de țară europeană (...).

Naționalismul este legitim în răsărit. Sînt de neconceput un polonez ne-naționalist, un balt ne-naționalist, un român și un ungur ne-naționaliști. Cum să nu fii naționalist?! Bineînțeles, nu în maniera făcută la noi în momentul de față, adică prin îndepărtarea valorilor și conservarea mediocrităților (...). ***Un naționalism cu față europeană*** ar arăta așa cum a arătat la Eminescu, la Kogălniceanu, la Titulescu, la Maniu și la Regele Mihai I (...). Formula unei Românii naționaliste, în sensul promovării și apărării valorilor naționale în contextul european, o reprezintă MS Regele Mihai I al României, singurul care poate salva țara". Autorul mai adaugă și cîteva considerații despre obîrșiile noastre istorice și spirituale: "În toată istoria noastră noi am fost un popor de tradiție pentru opțiunea europeană (oralitatea scuză anumite imperfecțiuni de formulare - n.n.). Să nu uităm că Bizanțul era occidental (...). În fapt, noi nu sîntem balcanici, ci nord-dunăreni. Chiar dacă am fost numiți așa (adică balcanici - n.n.), balcanismul s-a remarcat prin inteligență și subtilitate. Socrate, Platon și Aristotel au fost balcanici, iar Imperiul Bizantin la fel..."

Să lăsăm la o parte afirmațiile aventuroase despre "occidentalismul" Bizanțului sau despre "balcanismul" lui Platon (curioasă este totuși nehotărîrea d-lui Paleologu cu privire la statutul Imperiului Bizantin: era acesta "occidental", cum sîntem îndemnați "să nu uităm", sau era "balcanic", cum se afirmă cîteva rînduri mai jos?!)...

Mai interesant este să ne întrebăm ce înțelege oare d-l Paleologu prin "naționalism". Că nu-l admite pe cel de tip vadimist sau că ne îndeamnă să nu întoarcem spatele Occidentului, înțelegem și subscriem. Dar de aici și pînă la a identifica naționalismul cu ***vocația occidentală*** a românilor, saltul este cam amețitor... D-l Paleologu, mare occidentalizant, caută să echivaleze tendențios "europenismul" (care ne este organic) cu "occidentalismul" (care nu este decît una din fețele istorice ale europenismului, iar nu un sinonim al acestuia). Faptul că noi ***sîntem europeni*** fără a fi nici occidentali și nici cu tot dinadinsul anti-occidentali, ci pur și simplu ***răsăriteni*** (adică aparținînd, istoric, geografic și spiritual, celeilalte fețe a europenismului, ilustrate și prin vechiul Bizanț), nu pare să încapă în conștiința rafinată a d-lui Paleologu.

Totul se lămurește însă, pe un teren mai practic, atunci cînd domnia-sa vine cu exemple de personalități "naționaliste" din trecutul românesc. În afară de Eminescu și de Maniu, toți cei citați au fost masoni (de la Cantemir pînă la Titulescu), iar prin creștinism n-a excelat nici unul! Că unii dintre ei (Kogălniceanu, Carp, Brătienii și pînă la urmă Iorga însuși) au încercat să împace naționalismul cu masoneria (în absența oricăror scrupule religioase!), acesta e lucru adevărat. "Naționalismul masonic" de secol XIX, cu unele ocurențe întîrziate și pe la începutul secolului XX, a reprezentat una dintre strategiile temporare eficiente ale masoneriei (a se vedea și articolul nostru ***Masoneria în actualitate***, partea a treia, în "Puncte Cardinale", Nr.5/29, 1993, p.10, unde arătam: "Agitarea naționalismelor a făcut parte dintr-un plan bine gîndit de subminare a ordinii tradiționale a Europei creștine. Masoneriei îi era greu să se măsoare cu forța marilor imperii; acestea trebuiau șubrezite dinlăuntru, determinate ***să se dezbine în sine***. Vechiul principiu ***Divide et impera*** se impunea într-o nouă exploatare diabolică (...). Aici nu intră în discuție dacă vechile imperii erau bune sau rele, ci scopul malefic cu care s-a lucrat la prăbușirea lor. Nu atentatul la ordinea imperială este grav, cît ***sensul anticreștin*** al acestui atentat. (...) Din momentul în care naționalismele europene au reușit să-și îndeplinească, din perspectiva masonică, ***funcția dezintegratoare*** ce li s-a premeditat, masoneria - în deplină concordanță cu evreimea internațională - a prins să le combată cu îndîrjire, conștientă de pericolul pe care dezvoltarea lor consecventă l-ar putea reprezenta în continuare"...). D-l Paleologu, însuși, mason (și nu dintre cei mai mărunți), s-o fi gîndit că strategia ar putea fi momentan reutilizabilă, avînd în vedere sensibilitatea națională a românilor (exploatată la fel de abject, deși într-o altă direcție, de partizanii populismului neocomunist). Nouă naționalismul coordonat din Lojele masonice ni se pare o diversiune la fel de ieftină ca și cea a demagogiei naționale criptocomuniste.

Să faci din Nicolae Titulescu un "naționalist" este nu doar o prostie, ci și o nerușinare (pentru deconspirarea politicii antinaționale a acestui "idol fals" a se vedea mai ales Mihail Sturdza, ***România și sfîrșitul Europei. Amintiri din țara pierdută***, Editura "Dacia", Rio de Janeiro-Madrid, 1966, Partea I - "Titulescu: ministrul dușmanului"). Cît despre Regele Mihai I, mason încă din tinerețe (ca majoritatea monahilor europeni din acest secol), nu vedem cum ar putea fi cap al unei Românii autentic naționaliste! Noi recunoaștem fără rezerve legitimitatea Monarhiei și-l preferăm oricînd pe Maiestatea Sa cucuvelei de la Cotroceni, dar asta nu înseamnă că ne vom îmbăta cu apă rece. E fapt istoric că și Carol II și Mihai I au fost mai degrabă gropari ai naționalismului creștin românesc (din 1930 și pînă la 23 august 1944), făcînd întru totul jocul democrațiilor masonice occidentale. În aceeași perspectivă, cercurile masonice l-ar dori astăzi pe Regele Mihai I reinstalat pe Tron (nu pentru că ***i se cuvine***, ci pentru că ***le convine***). Ipoteticul "naționalism" spînzurat de numele său e o ridicolă momeală, pe care unii s-au și grăbit să o înghită pe nemestecate.

Pentru noi naționalismul, deși deschis oricînd dialogului cu Occidentul, nu se poate întemeia decît pe tradiția noastră răsăriteană și ortodoxă, iar nicidecum pe pretinsa "spiritualitate" masonică.

"A fi rutean în cultură"

Sintagma aparține lui Constantin Noica, trimițînd la indistincția nuanțelor culturale la nivel conceptual (așa cum în rutenește, pare-se, două nuanțe - una de albastru, alta de verde - sînt denumite ambiguu prin unul și același cuvînt).

Ne-am adus aminte de vorba lui Noica văzînd de curînd, pe tarabele de cărți din capitală, un volum din Petre Țuțea intitulat... ***Neliniști metafizice***! Firește, Petre Țuțea n-a scris niciodată vreo carte cu acest titlu. "Găselnița" este a editorilor (îngrijitorul "ediției" este scriitorul și publicistul Petre Anghel). Altminteri volumul conține două texte ce s-au mai publicat anterior, "Bios" și "Eros" (a se vedea și Petre Țuțea, ***Philosophia perennis***, București, 1992).

Sintagma "neliniște metafizică" este, la noi, de proveniență naeionesciană. Profesorul pretindea să trezească "neliniștea metafizică" în sufletele studenților săi, iar nu să-i informeze le modul didactico-academic; astfel ei vor deveni "spirite vii", protagoniști ai cunoașterii autentice. ***Neliniștea metafizică*** este și titlul de editor ce s-a dat volumului din Nae Ionescu apărut în 1993 la Editura Fundației Culturale Române (ediție îngrijită și note de Marin Diaconu). D-l Petre Anghel s-o fi gîndit, la rîndu-i, că dacă Petre Țuțea a fost discipol al lui Nae Ionescu, sintagma i s-ar potrivi la fel de bine, dar, poate ca să nu repete titlul de editor dat volumului din Nae Ionescu, dumnealui a optat pentru forma de plural...

Însă tocmai de aici începe tot ridicolul. Te uiți pe copertă: Petre Țuțea... ***Neliniști metafizice***... Editura "Eros"... Dovedindu-se "rutean în cultură", d-l Petre Anghel (deși fecior de popă și admirator al lui Țuțea) nu și-a dat seama de inepția și ridicolul unui astfel de plural...

În primul rînd, omului îi este de ajuns o ***singulară*** "neliniște metafizică", pe fondul căreia se poate ivi, ce-i drept, o ***pluralitate*** de probleme; neliniștea metafizică este o stare interioară ce-l sensibilizează pe om la "trăirea" marilor probleme, la iscodirea adevărurilor ultime; ea nu poate fi posedată de cineva la plural, tot așa cum nu pot fi posedate la plural inteligența sau imbecilitatea.

Totuși pluralul există în limba română actuală și are chiar o oarecare circulație în mediile mai răsărite. Numai că, în accepția curentă, el denumește, în mod persiflant, sclifoselile pseudo-intelectuale sau tulburările nevrotice (adesea la granița dintre psihologie și fiziologie). "A fi cuprins de..." sau "a avea neliniști metafizice" sînt expresii care nu trimit deloc, în argoul tinerilor, la vreo elevație spirituală, ci dimpotrivă ("Ce, mă, ai neliniști metafizice?"). Expresiile cu pricina sînt de aceeași speță cu acele versuri din "folclorul" studențesc al anilor '70: "De la badea mai la deal / Bate-un vînt transcendental; / De la mîndra mai la vale: / Șoapte existențiale..."

Cineva care nu are capacitatea de a sesiza astfel de nuanțe ale limbii n-are ce căuta în lumea editorială, necum să se îndeletnicească cu editarea lui Petre Țuțea! Mai degrabă ar fi nimerit să se întrețină rutenește cu de-alde Alexandru Bîrlădeanu, în vreo dependință a Academiei...

...Unde prin d-l Hossu "să înțăleg ș' alții"...

În Numărul pe ianuarie, în cadrul acestei rubrici, ne-am referit la elucubrațiile "liberalului" Al.George cu privire la pretinsul "bolșevism" al Mișcării Legionare. În polemica dintre acesta și dl. Andrei-Iustin Hossu, noi am căutat să întărim punctul de vedere al celui din urmă. Tocmai d-l Hossu ne trimite însă o epistolă opărită, făcîndu-ne... "simiști" și "ortodoxiști" habotnici! Motivul este acela că nu i-am publicat integral o lungă "replică" de 8 pagini (adresată inițial "României literare"), în care, jignit de mai vechiul său preopinent, vorbea mai mult despre sine decît despre problema în cauză. Ca să nu ne plictisim cititorii cu biografia superlativă pe care și-o schița acolo d-l Hossu (al cărui narcisism devine, de la un moment dat, deconcertant), noi am făcut rezumatul materialului respectiv, în latura lui strict privitoare la Mișcarea Legionară. Pe d-l Hossu nu-l interesează însă, se vede, problema în sine, ***ci satisfacerea propriului orgoliu***. Legionarii n-au fost bolșevici ***pentru că ne-o spune d-l Hossu***! Altminteri problema n-are nici un sens!... Iar denigratorul Al.George e mai vinovat că l-a jignit pe dl. Hossu (care se recomandă drept "o mare personalitate", "singurul filosof român din ultimii 50 de ani" etc.) decît că a jignit românismul!

D-l Hossu se crede persecutat de noi ideologic și confesional (dumnealui definindu-se "antisimist" și greco-catolic). D-lui Hossu și altora am dori să le amintim, în treacăt, că paginile "Punctelor Cardinale" s-au deschis tot timpul, fără obtuzitate, atît "simiștilor" cît și "antisimiștilor", în numele ***unității*** creștine. Cînd a fost vorba de materiale interesante și cumpănite, n-am ținut seama că autorul se numea Mircea Nicolau sau Duiliu Sfințescu... În ce privește latura confesională, noi am păstrat linia ortodoxiei strămoșești, dar fără îngustimi sau exclusivisme. Am căutat să îmbinăm iconografia ortodoxă cu cea catolică, am tradus din poezia mistică spaniolă, am avut onorabili colaboratori greco-catolici (printre care și pe d-l Hossu însuși) și nu încercăm să ascundem că avem chiar și în Redacție simpatizanți ai catolicismului. Acuzele de genul celor formulate de d-l Hossu (pe care noi continuăm însă să-l respectăm) sînt fie fantezii, fie exagerări debitate necontrolat.

Îi dorim sincer d-lui Hossu să-și împlinească "în tăcere" opera filosofică genială de care ne vorbește. Noi ne vom vedea de ale noastre. Ne e teamă însă că la judecata din urmă o să ne dea de rușine - și pe unii și pe alții - vreo băbuță anonimă, smerită și analfabetă. Căci Dumnezeu nu ne va judeca nici pe secte politice, nici pe grupări religioase, nici pe specialități sau origini sociale, ci ne va împărți simplu în "oi" și-n "capre", trimițîndu-ne pe unii de-a dreapta și pe alții de-a stînga Lui. Așa că s-ar putea ca toată "filosofia" creștină să stea în a ști unde se termină "oaia" și de unde începe "capra"...

V.A.M.

EDITURA "PUNCTE CARDINALE"
B.R.D. Sucursala SIBIU
Cont nr.4072996517509

Colegiul redacțional: Gabriel CONSTANTINESCU, redactor-șef;
Demostene ANDRONESCU, Marcel PETRIȘOR
Răzvan CODRESCU, Constantin IORGULESCU
Ioan NISTOR secretar redacție
2400 SIBIU - Calea Dumbrăvii nr.109 telefon 092/422536

Tehnoredactare computerizată "PUNCTE CARDINALE"
Masib S.R.L
Printing Company